А Р Х І В

К Р И Т И К А І Г Р О М А Д Я Н И Н А

(неперіодичне видання)

Ч. 7

І 9 7 6 .

В и д а є

І Н С Т И Т У Т

ДЛЯ ДОСЛІДІВ

НАД ШИРЕННЯМ СЕРЕД
еміґрації
МОСКВОФІЛЬСЬКИХ І КОМУНІСТИЧНИХ
ІДЕЙ.

ВІД ВИДАВНИЦТВА " АРХІВУ ".

Минуло понад чверть віку від цього, коли в 1948 році появилася дуже малим накладом, видана [illegible] надзвичайно технічним (і стара друкарська машинка, і цикльостиль, і папір), брошурка покійного відомого вченого, дійсного члена Н.Т.Ш., ректора українських високих шкіл, перед війною і підчас війни, керовника лабораторій фабрики Шкоди в Чехії - проф. д-ра Полікарпа Герасименка. По війні він одержав запрошення прийняти працю в сталевому концерні "Вінкер" у Шеффільді (Англія). Безпосередньо перед відїздом він передав своїм приятелям невеличкі кошти і текст брошурки "Проф. О. Оглоблін" для надрукування його на цикльостилі.

Більшість статтей і документів, які належать його перу, підписані повним прізвищем проф. д-ра П. Герасименка, але цілу збірку матеріялів у порушеній ним надзвичайно важливій справі, він, з причин нам невідомих, підписав двома псевдами: " П. Гордійчук і Д. Мазепинець". Брошурку цю він особисто розсилав відомим йому укр. ученим, а в продаж,правдоподібно, не давав.

Отже ця брошурка стала нині бібліоґрафічною рідкістю, а вага її надзвичайно велика. Це - віщий голос "Касандри" троянської. Минуло 28 років і ми можемо бачити, що більшість передбачень проф. Герасименка, на великий жаль, здійснилася і здійснюється.

Це все разом змусило нас перевидати брошурку, щоб вона служила матеріялом для обєктивного і вдумливого історика, вказуючи ясно, хто своєю злочинною діяльністю допоміг Москві зіштовхнути "другу" еміґрацію в ту баюру в якій вона опинилася.

Перевидаючи, уважаємо конечним звернути увагу на де-які важливіші факти, які наступили по виході збірки і авторові не були відомі.

І. Н.Т.Ш. видало під псевдом І. Холмського "Історію України", яку навмисне приписувано І. Крипякевичу, хоча ідеї, стиль, мова нагадують виразно погляди, стиль і мову пп. Оглобліна і Василенко-Полонської. Самозрозуміло ця книжка обережно ширить московські вигадки про наше минуле.

2. Величезне значіння у кожного народа має його енцикльопедія, яка є "окулярами" крізь які дивиться той нарід на світ і події, бо ж нею користуються не ті спеціялісти, що знають і окремі інтеліґенти, тільки ті, що не знають багатьох річей і приймають з цілковитим довіррям все подане в такій енцикльопедії. Спеціяльно велике значіння має не етноґрафія, не одяги і писанки - це мають змогу видавати й на окупованій Україні, але все, що має бути базою для політики. Тимчасом, як того боявся проф. Герасименко , вдалося захопити редакцію в свої руки п. п. Шевельовим, Оглобліним, Василенко-Полонським, Гришкам, Маркусям і т. п. Кубійович же виконував і виконує ролю "паравана", що прикриває "ляборатоpію"

З приводу діяльности цієї "мафії" видано було солідно і дбайливо удокументовану рецензію (понад 75 сторінок) під заголовком "У чийому інтересі?"

3. По опанованню ряду приватних українських і церковних і культурних установ та політичних організацій, видавничу діяльність їх скеровано на шлях підготовки ґруніу для дальшої московсько-большевицької пенетрації .

4. О. Оглоблін протягом років у ряді статтей, брошур та книжок ширив далі серед еміґрації ті ж ідеї, які ширив і в С.С.С.Р., лише в де-що змягченій формі .

Основну лінію "праці" О. Оглобліна помітив уже ґ проф. Герасименко і ряд інших українців у статті Оглобліна друкованій в "Арці" про Левандідова. Дуже яскраво ця лінія виступає в його книжці "Люди старої України" в якій він звеличує людей типу Бржовецького, Пушкаря, Розумовського і Самойловича (часто навіть не українців, а таки москалів).

Вправді, в цій книжці Оглоблін передрукував також і друковану в "Арці" статтю про Левандідова, але врахував то обурення українців, яке викликало речення, що підкреслювало якраво основну ідею статті. Він побачив, що "загальнопувався". Українська еміґрація завдяки розкладовій послідовній акції вихованої в "Ухтомі" "бригади", до якої належав не лише Віктор Петров ("Домонтович", "П. Бер"), але й ряд інших, що ще далі "працюють" був ав стані розкладу , але це не була підготовлена до сприймання якраво і ясно висловлених тез. І тому речення, яке наводимо з тим підкресленням, яке зробив сам О. Оглоблін, давши певні слова курсивом. Ось це речення: "мабуть таких російських (підкреслення О. Оглобліна) ґенералів, як фельдмаршал гр. П. Румянцов і А. Левандідов, українське офіцерство карабінерських полків російської армії могло з поміж себе виділити таких діячів як Худорбиабо І. Котляревський ("Арка", ч. 3, 1947 рік).

Лекунення цього речення, при залишенні цієї основної думки, скріпленої всіма нарисами збірки, заслуговує на спеціяльну увагу – вона вказує на те, що О. Оглоблін прийшов до переконання, що майже вся еміґрація не здатна "за деревами бачити лісу"! Вона проковтне всяку отруту, коли та отрута не вражатиме виглядом і буде "добре поцукрована"! Надалі О. Оглоблін не шкодує "цукру" і запах, не помічаючи "отрути" ковтає її без ушкоджу. Тому ,звичайно, спричинила дуже слабенька освіта в ділянці українознавства, навіть еміґраційних "науковців". Тому вони не встані критично поставитися і до цього "вивищення" словом "таким"Худорбиабо і Котляревського. Вони знають, що Котляревський написав "Енеїду" і що початкуючий Шевченко написав вірша на честь Котляревського, але не знають, що Шевченко, ставши ґеніяльним поетом, свідомим своїх цілей висловився про Котляревського так: "Енеїда" добра, а все таки сміховидна на московський кшталт" (передмова до другого видання "Кобзаря". 1847 рік) "Не до смаку йому "Ода на честь Куракіна"... в цій "Оді" добачав Сокира підлещування" ("Близнята").

І мав поет рацію, бо між ним і Котляревським лежала безодня яка коротко виявилася в повних призирства словах, на адресу тих , що ними захоплюється Котляревський, О. Оглоблін, В. Плющ і т.д, "раби з кокардою на лобі", "дядьки й няньки "отечества"" чужого".

Самозрозуміло - вихованці Румянцевих і Леванідових іншими й не могли бути!

Всі московські карєровичі, підлабузники, активні діячі імперії-гнобительки представлені "мілейшімі" людьми, симпатиками провінції з якої походять, а ті хто був справжнім українським патріотом, люди типу Мазепи, Орлика чи Чечеля - ніби "ненароком" обхляпуються болотом. Його завданням, як і завданням В. Плюща (див. "Нариси з історії української медичної науки") є навчити українців схиляти голови перед "дядьками і няньками "отечества" чужого", які у Шевченка викликали призирство і огьду. Слідуючим етапом є прищепленя думки вперто і завзято ширеної в т. зв. УРСР, що все, що лише доброго і мають українці - взяте у ..."старшого брата". Василенко Полонская, ще в своїй "Історії України" старається знищити навіть тінь якої б то не було московсько-української ворожнечі, а в періоді князівському затирає всякі грані між двома расово чужими воро - жими собі народами.

Все це є підготовка до тези сформульованої в 1947 роках в 185 числі "Радянської України": ... Любов до Москви - є любовью до України, ненавидіти Москву - значить ненавидіти Україну".

Нарешті на закінчення, в звязку з тим, що названо в тексті брошури проф. Герасименка Василенко-Полонскую "русской женщіной" подаємо уривки недавно опублікованого в праці Млиновецького "Гетьман Мазепа" (стор. 212) листа пок. проф. В. Андрієвського, бувшого за часів Укр. Центр. Ради Губерніяльним Комісаром Освіти на Полтавщині, автора цікавих споминів, старого українського діяча - Віктора Андрієвського.:

16.I.1949 р.

....." Те, що Ви пишете мені дуже подобається, бо як Ви, мабуть зауважили, з наших розмов у Кракові і Львові, ми дуже сходимося в наших думках, особливож щодо "русскіх".

Але, на мій жаль, мені довелося жити в однім покої з парою інших "українців", що мають ознаки активних "русскіх". Вони мене лають "предпоследнімі" словами за мій "шовінізм", а Вас так і зовсім "послєднімі" за Ваші писання і обвинувачують Вас у страшних злочинах. Мені то вже стає впрост нестерпно. Сіе супружество має такі назви: Він Моргун, а вона Полонська-Василенко-Моргун. Вас вона щиро ненавидить за Ваші ревеляції про Оглобліна тай про неї саму...."

До цього слід додати, що її дівоче прізвище - Меншова.

Вихваляючи перевертнів, Оглоблін, немов "між іншим" обхляпує українських патріотів багнюкою. Саме з цією метою пускає Оглоблін у світ вигадку, що ніби то Мазепа продав полякам цілу Україну за титул герцоґа Курляндського - васала -Польщі і за два воєвідства.

Виникає питання: чи цю найгіршу і найпідлійшу вигадку пустив у світ Оглоблін з наказу окупаційної влади, зі страху, чи просто щоб догодити їй? Заперечуючу відповідь і докази , що не з тих причин подав сам Оглоблін на еміґрації.

На еміґрації не може бути й мови про те, щоб хтось змушував Оглобліна її ширити, а він цей наклеп уперто ширить уже майже 30 років!

І в 1947 році ("Українсько-шведський союз 1708 року") і в 1947 році в "Українському Літопису" і в 1953 році ("Державницька Думка" ч. 4, Філядельфія) і в 1958 році (календар "Гомону України") і в 1960 році "Гетьман Мазепа та його доба") в тій чи іншій формі цей наклеп повторив проф. Оглоблін. Навіть в "ювілейному" виданню, що він його в основному передрукував з сов. видання 1941 року твердить він, що наче б то " є відомости про те" що така умова була складена і піддавана під сумнів для замилення очей. Правильність осуджування за неї Мазепи, щоб не змінити імовірність своєї вигадки, додати " й сам Мазепа був зовсім не байдужий до всяких життєвих благ і зовнішніх гонорів".

Далі нібито й ставить Оглоблін питання, що давала угода з польським королем, ніби й відповідає "майже нічого", але тут же узасаднює її складення для гетьмана, таке "володіння.... з такими широкими правами володаря, як герцоґ Курляндський, мусіли забезпечити інтереси Мазепи та його однодумців на випадок перемоги ворожої сторони, себ то Росії". ("Мазепа та його доба", стор 277).

Щоб належно оцінити таке поступовання слід ще раз нагадати, що в 1972 році кандидат історичних наук - Брайчевський, який і зараз перебуває в Київі, у своїй статті "Приєднання чи возєднання" пише:

"В працях присвячених Північній війні повторюється (без посилання на джерела) відома плітка про те, що Мазепа діяв заради князівського титула і двох воєвідств (Полоцького і Вітебського) - версія абсолютно неправдоподібна".

Все подане вище показує, що проф. д-р П. Герасименко не помилявся і тому узасадненим є перевидання його брошури.

Інститут дослідів над пенетрацією серед української еміґрації москвофільських і комуністичних ідей.

ПЕРЕДМОВА.

Подаємо з невеликими скороченнями видану в 1948 році брошурку пок. професора д-ра П. Герасименка , відомого вченого світової слави і члена багатьох наукових товариств наших і чужинецьких. Його, як великого спеціяліста запросив (без усяких "скринінґів") анґлійський уряд до праці в Анґлії і він в 1948 році вже був в Анґлії.

Всі свої виступи проти Оглобліна він підписував повним прізвищем і домагався від Кубійовича, щоб коли буде обговорюватися справа прийому до Н.Т.Ш. дійсним членом Оглобліна - запросити його, бо він бажав поставити ряд конкретних прилюдних запитів що-до його діяльности.

Проф. Кубійович , постарався провести цю справу підчас відсутности Герасименка не повідомивши останнього.

Вже перебуваючи в Анґлії д-р Герасименко прислав текст брошурки в цій справі і гроші на її видання друком. Гроші не дісталися своєчасно по належности і довелося видати брошурку ци - кльостилем. Автор, певно в звязку з таким поворотом справи, дав замість прізвища - два псевда.

Де-кому з наших учених сам автор розсилав цю брошурку. Вона в продажу не була і дістати її було важко, а тепер - неможливо. Тому, що наступні роки показали, що проф. Герасименко мав рацію, передруковуємо її, як архівні матеріяли, бо за цей час ряд совєтсько-московських втичок так "перемили мозки" еміґрації, що те, що вражало б у році 1948 - тепер не зробить великого враження.

Заголовкова сторінка

П. ГОРДІЙЧУК І Д. МАЗЕПИНЕЦЬ: ПРОФ. О. ОГЛОБЛІН (його дотепершня і теперішня науково-публіцистична діяльність, та дискусія з її нагоди). 1948 рік.

Передмова до брошурки з 1948 року.

ВІД УПОРЯДЧИКІВ .

Майже три чверти року минуло від часу, коли проф. д-р П. Герасименко звернув увагу своїм відкритим листом, на діяльність проф. Оглобліна, та справу обрання його в число дійсних членів Н.Т.Ш. яке змусило проф. д-ра Герасименка, на знак протесту, виступити зі згаданого товариства. Після цього, появилося у більших відступах часу аж три виступи в оборону проф. Оглобліна, а мовчання проф. Герасименка насувало думку, що преса є неприступна для всього некористного проф. Оглоблінові.

На великий жаль, оборонці проф. Оглобліна обмежилися до загальникових тверджень, підпертих замість доказів - науковими титулами. Широкі кола українського громадянства, особливо зі

західніх земель та еміґрації, здебільшого не мали змоги читати праць проф. Оглобліна, і тому мусять вірити одній чи другій стороні "на слово".

Коли ж прийняти під увагу, що для всякої поневоленої нації історія має багато більше значіння, як для нації пануючої, зміцнюючи, або послаблюючи її позицію в боротьбі, коли прийняти під увагу, що тут ходить про те, :хто і чому вчитиме нашу молодь, а також, хто має запрезентувати українську науку на еміґрації, українську думку не контрольовану окупантом - то стане зрозумілим і узасадненим наше бажання видати цю книжечку. Ми не маємо змоги подати ряду праць проф. Оглобліна в цілости і тому, мусимо обмедитися тут до передруку з його праць важливійших, та яскравійших думок.

В основному, ця книжечка є збірка цитат з праць проф. Оглобліна, по можливости як найкоротшими поясненнями де-яких тверджень та переказом його думок, з браку місця , нами пропущених, найконечнійших для зрозуміння цілости.

ПОГЛЯДИ ПРОПАҐОВАНІ ПРОФ. ОГЛОБЛІНИМ

ЗІ ЗБІРНИКА "ЗАХІДНЯ УКРАЇНА" 1940 р.

1. "На протязі майже тисячі літ своєї історії Західня Україна (Галичина і Волинь) була тісно звязана з іншими землями заселеними українським, великоруським і білоруським народом"... (стор 95.)
("Єдино-неделімческа" теза, в дійсности Галичина не мала жодних звязків з московськими землями протягом 800 літ з названих 1000 літ, а протягом 200 літ мала лише формальні - через Київську Українську Державу).
2. "Треба підкреслити також, що Західня Україна завжди і в XIУ, і в XУII, і в XУIII століттях, - крім найтіснійших звязків з Наддніпрянською Україною, мала звязки і з Росією - економічні й культурні. Діяльність Івана Фьодорова у Львові допомога московських царів.... все це вказує на жваві стосунки, які були в XУI-XУII століттях між Західньою Україною і Росією. Немає жодного сумніву, що матеріяльна і моральна підтримка з Росії допомагала .... боротись проти національного гніту..." (ст.14).
(Безпідставне твердження. Побут еміґранта-втікача не є жодним "звязком", а матеріяльна підтримка галицьких москвофілів лише ослаблювала українців).
3. "... українське населення Західньої України звертає свої очі на схід, до братів - наддніпрянців і до великого російського народу". (. ст. 14) (Безпідставне твердження).
4) "В Галичині (за Австрії) заборонено було видавати твори українських письменників з Росії, де вони, навіть в умовах миколаївської реакції все таки мали змогу виходити в світ" (ст. 18).
(У данному випадкові пише проф. Оглоблін про часи з перед 1848 рр. і навмисне згущує барви, бо такі випадки, як заборона тво-

рів Квітки-Основяненка була наслідком непорозуміння і дезоріентації австрійських німців, а друкування цих творів у межах московської імперії не є звичайно будь-яким доказом "лібералізму", бо ж автор їх стояв на становищі - "цар - батько, а Україна - мати" (що зрештою могло не подобатись австрійському цісарю, а в імперії Миколи була не до подумання книжка автора, який би пропагував серед українців австрійський патріотизм).

5. "..... коли ... гр. Голуховський запроектував завести латинську азбуку в українське письмо, західні українці рішуче відкинули цей проект, який загрожував відірвати їх від братньої української і російської літератури" (ст. 24).

Автор цієї цитати уважає, як бачимо, що українська література є чимсь іншим, як "галицька", яка є такоюж "братньою" літературою, як у відношенні до московської, так і до української літератури!

6. ".... Драгоманов багато зробив для зміцнення культурного звязку між передовими елементами тогочасної Росії й України, з одного боку і Західньої України з другого.

Драгоманов з Женеви поширював у Галичині твори Пушкіна, Лермонтова, Белінского, Герцена, Чернишевського, Добролюбова та інших передових представників російської культури". (ст. 25).

7. "Під час світової війни австрійський уряд запровадив систему лютого терору що-до українців... За те галицька буржуазія, що взагалі плазувала перед австрійським урядом, виявила в цей час особливий сервілізм... I8.VII I9I8....

8. "Багатонаціональна польська держава - витвір грабіжницької Версальської системи - одразу стала на шлях традиційної кольоніяльної політики... на руському Сході - в Західній Україні й Західній Білорусі.... українська буржуазія цілком підтримувала цих нових польських загарбників" (тут прихована ідея "тріединої Русі") "В цей момент українська буржуазія цілком виявила свою клясову суть" (ст. 27).

9. "На території Волині в I9I9 році було I050 українських шкіл, а в I936 р. - тільки 5..... отже рідною мовою вчилося на Волині, Поліссі, Холмщині - лише 0,02 відсотки" (стор. 29).

Тут треба зазначити, що I050 "українських" шкіл I9I9 року було справді українськими лише біля половини.

Навіть у приватних "українських" школах та в приватних українських гімназіях вчили частину предметів (а де-коли майже всі, крім української мови) мовою московською, бо багато вчителів, які вчителювали ще за царату - почували себе "русскімі", або й були москвинами.

I0. "В геніяльному творі Гоголя "Тарас Бульба", що назавжди залишиться яскравим пам'ятником.... священної зненависти до вікових гнобителів - польських панів є великої, потрясаючої сили епізод. Коли в Варшаві польські пани привели Остапа для останніх смертних мук, він крикнув: "Батьку! Чи чуеш ти все це?" - "Чую"! пролунало серед загальної тиші і весь мільйон народу в один час здрігнувся".

"Великий радянський народ ніколи не забув про своїх братів, які

стогнали під польським ярмом. Товариш Сталін на XVI з'їзді ВКП(б) сказав: "Є Україна в складі СРСР. Але є й інша Україна, у складі інших держав".

Такі"патріотично-українські"думки висловлював проф. Оглоблін в одній з тих "понад 200 друкованих праць писаних на основі нових архівних даних" про які з признанням згадують "українські історики" в свому "Відкритому листі".
Сподіваємося, що "літературні українські критики" відмітять ще багатство фантазії і блискучу ідею представити Сталіна в ролі Тараса Бульби". Ця "наукова" праця , яку назвав автор "історичним нарисом" має заголовок "Західня Україна" і займає 22 сторінки.*

---

* КІЛЬКА СЛІВ ПРО ПРАЦІ ПРОФ. ОГЛОБЛІНА.

Перші праці проф. О. Оглобліна були опубліковані в середині 20-их років московською мовою і їх темою були зміни, які відбувалися в українському господарчому житті по полтавській поразці, та розвиток московської промисловости на Україні.

Вже при кінці 20-их років, публікує проф. Оглоблін пару маленьких розвідок про Петрика та статтей, далі, в початку 30-их років, публікує свої "Нариси з історії капіталізму на Україні" На 30-ті ж роки припадає опублікування дуже численнихх статтей і дрібних розвідок у советських часописах, журналах, та збірниках.
При кінці 30-их років спільно з С. Белоусовим редагує проф. О. Оглоблін ювілейний збірник "Полтавська битва" (1939), виданий "Укр. Акад. УРСР" з нагоди московської перемоги, в якому містить і свою власну статтю про "зраду Мазепи".

Року 1940, знова спільно з С. Белоусовим, редагує проф. О. Оглоблін збірник "Західна Україна" виданий Інстит. історії України" "Академії Наук УРСР" з нагоди окупації західньої України. Тодіж бере участь у складенні "Підручника історії України". Цей підручник по виході здобув собі ряд прихильних рецензій та оцінок за свої " обеденительні тенденції". (Тепер визнано за можливе видати ще більше антиукраїнського підручника і тому, тамтой усувається з ужитку). Нарешті, року 1941 вийшов у світ VI випуск "Нарисів з історії України" пера проф. О. Оглобліна (інші випуски належать іншим авторам, що далі перебувають на "родіне").

Цей випуск присвячений "Україні в кінці XVII - в першій чверти XVIII ст." (це б то: часи Мазепи і Орлика), виданим тим же "Інститутом історії України" "Академії Наук УРСР" (ст.280). Ця книжка не випадково друкована була у Львові, в друкарні НТШ, куди був виделеґований і сам проф. О. Оглоблін. По війні опинився проф. Оглоблін серед українських еміґрантів. Тут почав він викладати на У.В.У., став "Головою комісії по українській мартирольоґії та дійсним членом НТШ, а також, як і давніше, почав співробітничати в часописах.

Дальшу цитату подаємо зі слідуючої статті також "Українського історика" проф. М. Петровського.
Ось вона:
"Події визвольної війни вели до обєднання двох братніх народів - українського і російського, до приєднання України до Росії... відповідно до волі всього українського народу, який прагнув обєднатися з братнім російським народом, Богдан Хмельницький з самого початку веде переговори з російським урядом про приєднання України до Росії.... більша частина України приєдналася до Росії.... західна Україна залишилась під владою шляхетської Польщі до кінця XVIII століття" (ст. 64).
Звичайно, "Росії" тоді не було, було "Царство Московское".

Далі цитати зі статті ЯСТРЕБОВА:
I. "Вірну думку про необхідність усяко зміцняти звязок українців з единокровними російськими братами "москвофіли" зводили на нівець своїми реакційними поглядами"... (ст. 75).

Белоусов же (редактор) запевняє:
I. "Радянський Уряд вважаючи своїм священним обовязком подати руку допомоги своїм однокровним братам I7го вересня дав розпорядження перейти кордон..."
2. "Націькована англо-французькими імперіялістами, Польща почала війну з Німеччиною (ст. 99).
Оповідання Белоусова про "визволення" українців і "воззеднання" з СССР не дають нічого, чого ми і так не можемо від нього сподіватися , отже з нього не подаємо жодних цитат.
Так виглядає ціла книжка, якої співредактором був проф. Оглоблін. На рік ранійше, цеб то в I939 р. він спільно з тим же Белоусовим редагували збірник "Полтавська битва".
Зі статті проф. Оглобліна в цьому збірнику подаємо лише пару цитат, тому, що ті ж думки він значно докладнійше розвинув у своїй власній більшій праці.
До найбільш гідних уваги "тверджень"проф. Оглобліна , які він висунув у своїй статті, друкованій у тому ж збірнику є твердження, немов участь українських військ у Полтавському бої по московському боці "визначалась інтересами широких кіл української старшини і купецтва, кровно заінтересованих в тому, щоб здобути і собі і для своєї торговлі вільний вихід до Балтійського моря". Цю свою думку намагався розвинути у цій статті проф. Оглоблін, зручно маневруючи серед скупих, згаданих там же фактів.
Про українські війська по московському боці в полтавському бої не відважився б говорити жодний вчений, бо їх було значно менше за той мінімум, який мусіла за всяку ціну намагатися виставити тероризована москвинами старшина, просто для власного рятунку перед московською помстою.

тунку перед московською помстою.
Девять десятих старшин, що в той час опинилися при Скоропадському зрадили Україну (як і сам Скоропадський) "страха ради іудейська"за для маєтностей, або просто не встигла дістатися до свого гетьмана.
Всі вони мріяли про відірвання від Росії, що мусять визнати всі московські історики, отже і проф. Оглоблін.
Таким чином немає найменших наукових підстав говорити про те, що їхне перебування в московському таборі - "визначалось" будь якими власними інтересами. Тим більше смішно говорити, про існування заінтересування української старшини в здобуванні москвинами портів Балтийського моря. Таке вільно написати ляїку, але не історикові, бо є надто багато архивних опублікованих і не опублікованих матеріялів, які не лишають сумнівів, що до завзятої боротьби української старшини й купецтва з московськими намаганнями, після закінчення Північної Війни, примусити українців користати з тих портів.

А ось ще пара цитат:
I. "Мазепа, якого спокушала перспектива стати васальним князем десь на території Речі Посполитої" (стр. 22).
Ця вигадка не покидала і не покидає далі проф. Оглобліна, що буде видно далі.
2. "Шведське військо знущалося з культури, побуту і реліґійних віруванъ української людности".Як бачимо, вчені, що не бачать нині знущань московських окупантів над тим усім, а зокрема реліґією, за якимись чудними законами бачать їх у Шведів.
3. "Ненависть народніх мас України до Мазепи вибухла з новою силою. На зраду Мазепи нарід відповів рішучою боротьбою. Весь український нарід не пішов за Мазепою " (ст. 29).
Більше цитат зі статті проф. Оглобліна, а також зі збірника - не наводимо, щоб не повторюватися - бо всі погляди проф. Оглобліна на часи Мазепи в багато разів докладнійше виявлені у його власній , великій розміром праці, до якої тепер і переходимо, а саме "Нарисів з історії України", якої випуск УІ написав у цілости проф. Оглоблін.

Цитуємо більш і менш яскраві місця, щоб повнійше міг собі читач зясувати погляди проф. Оглобліна, їх наукову вартість та методи:
Проф. Оглоблін на стр. 7 малює Мазепу, як організатора змови на свого доброчинця - Самойловича і як доносчика, а на стор. 9 окреслює його так: "А в тім Мазепа був насамперед Білоцерківським дідичем".
I. "Буржуазно-націоналістична історіоґрафія охоче складає Мазепі справжні панеґіріки, які своїм змістом і, тоном, мало чим ріжняться від панеґіріків часів самого Мазепи". (ст. II).
Далі з признанням наводить слова з "Історії Русів", безпідставно зазначивши попереду немов її автор був "людина взагалі прихильна до Мазепи", щоб тим більше знеціннти Мазепу.

"Мазепа" пише проф. Оглоблін, між старшиною був "между слепимі - одноґлазий король". Дійсно справа була не в "надзвичайних здібностях" Мазепи, яких у нього не було!"
Вправді проф. Оглоблін цими словами перевершив не лише обективних істориків, але й ворогів Мазепи, але й на це не подав жодних доказів.
2. "..... ця шляхта (українська), завжди була запеклим ворогом українського селянства" (ст. I2), далі оскаржує Оглоблін ту шляхту, немов то вона, а не Москва і Польща, спричинила Руїну, немов то вона боролася за свої клясові інтереси і тим знищила Україну. Зруйнувавши Правобережжя, шляхта, пише проф. Оглоблін, кинулася щукати собі наживи на Лівобережжі.
"Серед них був Білоцерківський шляхтич Іван Мазепа, який на завжди до кінця життя зберіг панську уклінність дрібного "кресового" шляхтича перед шляхетською Річчю Посполитою - один з тих "ясновельможних гетьманів", яких полумяний український поет революціонер з огидою і призирством назвав "варшавським сміттям" (стр. I2).

Чи потрібує українець коментувати, або зясовувати фальшивість цих "фахово-наукових тверджень"? Особливо пікантно, коли "гетьманець" який начеб то тепер визнає ідеольоґію Липинського, дає таку оцінку української шляхти і старшини, яку личить давать найлівійшому соціялістові. Цих своїх переконань, що до української шляхти проф. Оглоблін, як побачить читач далі, не змінив і тепер і подібні погляди далі пропаґує саме в "гетьманських" пресових орґанах.

Далі проф. Оглоблін у тому ж дусі описує повстання, які почалися підчас останніх місяців гетьманування Самойловича. В дійсности ці повстання носили виразно антимосковський характер, хоча були скеровані проти тої старшини, яка особливо вислуговувалася ворогові.
Проф. Оглоблін представляє їх лише, як рух соціяльний і такими словами змальовує (очевидно всупереч правді, представляючи все дуже тенденційно) ліквідацію тих повстань:
3. Почалася жорстока помста. Новий гетьман Мазепа відразу ж узявся придушувати повстання.... Картину жорстокого придушування повстання малює козацький незнаний літописець Величко... Так придушив Мазепа народне повстання I687 р." (стр. I8).
Тут тенденція викликати тим вороже наставлення до Мазепи є очевидна. З цією ж метою написаний цілий розділ: "Соціяльно-економічні відносини на Лівобережній Україні і політика Мазепи" в якому читаємо:
4. "..... старшина та гетьманський уряд за часів Мазепи посилюють процес закріпачення селянства та закабалення рядового козацтва" (стр. 35).
На стор. 44 не забув проф. Оглоблін змалювати Мазепу, як "російського поміщика" та власника кольосальних земельних просторів. Описуючи ж соціяльно-економічні відносини взагалі - перебільшує непорозуміння, які траплялися між старшиною і міщанством, щоб правдоподібнійшим здавалося його твердження:

5. "У критичний момент шведського нападу на Росію й Україну українське міщанство, як і весь український нарід зберегло вірність Росії і мужньо виступило на захист своєї батьківщини" (ст. 62).

Чи таке твердження може вийти з під пера українського історика? Чи не зобовязаний він знати урядові донесення московських військових начальників і комендантів залог, які говорили щось зовсім протилежне? Чи може бути українським ученим той, хто уважає "Росію своєю"батьківщиною"?

Щоб довести свою вигадку, немов українці за Мазепи нагадували своєю свідомістю Чубаря, чи Мануїльського, намагається проф. Оглоблін представити справу так, немов компанійські полки Мазепи складалися з ріжних заволок, у першу чергу поляків (яких мало бути багато серед полкової старшини). Далі доводить, що взагалі гетьманська влада спиралася по части на полк смоленської шляхти, але"головною охороною гетьманського уряду" згідно з проф. Оглобліним "був московський"стрелецкій полк" за яким "стояла вся політична сила російської держави".

Єдиною (і то для проф. Оглобліна - безумовно певною) підставою такого твердження були слова московського попа Івана Лукянова, що написав "І Гетьман он есть стрельцамі то і крепок, а то би ево хахли давно уходілі, да стрельцов боятса" (стр. 82).

Це все пише проф. Оглоблін щоб переконати українців, що українська влада була зненавиджена і трималася лише силою московської зброї. Але тому, що проф. Оглоблін малює усю старшинську верству як гнобителів, то повстає небезпека, що нарід перенесе частину своєї антипатії на москвинів, а це звичайно, не є в інтересі останніх.

Тому пише проф. Оглоблін: "царизм мав вправді охороняти старшинські інтереси й гетьманську безпеку", але все ж нелюдами мусіли здаватися тільки українці і тому запевняє проф. Оглоблін "царський уряд все ж таки до певної міри стримував кріпосницькі апетити старшинських жижаків" (стор. 83).

Так проф. Оглоблін здійснює , дану ще урядом Петра І. інструкцію представляти український уряд і старшину здирщиками і гнобителями українського народу, а московську владу - оборонцями бідних і покривджених. Варто би було знати, чи не виконується і другий пункт тої ж тайної інструкції Петра І, а саме, щоб заохочувати верхівку до гноблення власних, народніх мас? Наведене попереду твердження проф. Оглобліна дає тому "підставу" далі писати:

6. "Увага старшинської верхівки на чолі з Мазепою звертається тоді в бік шляхетської Польщі - туди, куди дивилися їхні батьки в Гадячі 1658 року зраджуючи інтереси українського народу (стор. 83) . Так пропагує автор тої праці "солідну, обєктивну і наукову думку, що ті, хто боровся за незалежність України від Московщини, в дійсности просто хотіли визволятися з під контролі московського уряду, який їм не давав гнобити і катувати власний нарід та знайти такого пана, який би їм за зраду всіх інтересів українського народу дозволив би експлуатувати і

знущатися з нього досхочу. Така "ідея" промовляє сама за себе. Її далі розвиває проф. Оглоблін так:

7. "У широких масах трудящого українського населення чим раз більше росла ненависть до старшини та її ставленика Мазепи... Недармо в народніх масах, ще за довго до 1708 року ширились упертi чутки про те, що "вся душа Мазепи в панській Польщі" (ст. 83). Тут знова маємо до діла з типово-пропаґандовими, безпідставними твердженнями. Але проф. Оглобліну ходить про як найбільше зогидження великого українського патріота - гетьмана Мазепи і тому він пише:

8. "Мазепа не зупинявся перед наклепами, фальшуванням документів, провокацією, навіть фізичним знищенням своїх конкурентів" (ст. 87).

"Через те Мазепа вдається до властивих йому інтриґ, наклепів і провокацій". і тут же з приємністю наводить шість рядків т. зв. "думи", в якій наділяє його якийсь "духовий батько" професора, такими епітетами, як "проклятий", "пес" і т. д. Тут слід нагадати, що в редаґованому проф. Оглобліним і Белоусовим збірнику "Полтавська битва" рівнож нашого Гетьмана звуть якісь "птенци Хрущова", так: "кривавий зрадник українського народу, пес, юда" і т. д. На стор 136 наводить проф. Оглоблін цитату з Карла Маркса, яка узасаднює загарбницькі імперіялістичні війни Петра I....."Великістю московської нації", а землі карельського і фінського народів подаються, як стародавні московські землі" (там сказано "рускі", але тут же московський нарід зветься "рускім").

10. "Участь українського війська в Північній війні була не тільки неминучим наслідком приєднання України до Росії, але диктувалася інтересами широких кол української старшини і купецтва кровно заінтересованих здобути і собі для розвитку торговлі вільний вихід до портів Балтійського моря"...

Як бачимо, коли почати стосувати "наукову методу проф. Оглоблiна", то можна було б напр. написати, що чехи були "кровно заінтересовані здобути і собі разом з Гітлером для розвитку торговлі вільний вихід до портів Індійського і Тихого океанів, а поляки - в здобутті німцями французьких узбереж Атлянтика і цілої Франції. Взагалі за такою "строго-науковою" методою неприступної розумові "не спеціяліста" можна було б багато де-чого написати, бо ж"... закон не пісан" - кажуть на "батьківщині" проф. Оглобліна. Далі стосуючи туж методу, проф. Оглоблін "науково" доводить, що українці дуже хотіли б московської перемоги, а доказом того, є велика участь українських військ у цій війні.

Припускаючи, що українці цілковито вже втратили здатність думати і навіть не в стані зміркувати такої простої речі, що до явного виступу по шведському боці - гетьманський уряд не міг не посилати українських військ на категоричні домагання московського уряду, проф. Оглоблін визбируе з ріжних років данні про примусову участь тих, чи інших відділів українських в Північній війні, щоб так узасаднити москвофільську тезу, промовчуючи примусовість.

На стор. I38 він пише про " 5 полків з козацьким гетьманом" під Нарвою і таким методом на стор. I40 нараховує , що "до 30 тисяч українців бере участь " в московській війні зі шведами. Тут слід зауважити, що після приєднання до шведів, у боротьбі проти москвинів узяло участь українців на протязі одного року біля пятидесяти тисяч, а найважливійше - добровільно! Не позбавлений цікавости такий типовий для московського націоналіста й імперіяліста розділ під красномовним заголоквом : Зрада Мазепи".

Ясно для кожного, що "зрада" здається тим більшою підлістю, чим вона була більш несподіваною, більш підступною і більш еґоїстичними мотивами подиктована. Отже, щоб у такому світлі представити спробу українського народу вирватися з пазурів свого підступного колишнього "спільника", який силою нераз змушував по смерти Богдана підписувати все нові умови і присягати їх додержувати (а відомо, що примушена силою присяга ніколи не уважалася зобовязуючою) - проф. Оглоблін, між іншим пише:

II. "У своїх зносинах з царським урядом старшина і персонально Мазепа виявляли крайній сервілізм" (стр. I50).

I2. "Як-що за часів Самойловича між українською старшиною і керівними колами російської знаті істнували здебільшого особисті й родинні стосунки (досить згадати про звязки Самойловичів з Шереметьевими), то за Мазепи українська старшинська верхівка тісно звязана з політичною боротьбою серед російського боярства і пильно стежила за нею... вони по довгу жили в Москві навязуючи там тісні стосунки з боярськими колами " (ст. I6I).

Над цею цитатою слід подумати, бо в її світлі багато речей стає цілковито ясними.

По перше: тут як на долоні видна "наукова метода" проф. Оглобліна, яка взагалі нічого спільного з жодною наукою не має і жодний історик не відважився б писати такі речі, просто з боязні втратити всяке довіря, навіть у ляїків, тим більше у людей, які справді є вченими істориками. Проф. Оглоблін для того, щоб пустити в світ потрібну московським націоналістам і імперіялістам думку, немов не може бути й мови про будь який національний антаґонізм, бо всі керуючі українські кола були повязані родинними і політичними звязками з московськими (поляки в Галичині і тепер формулювали це ж твердження так: "ґраніца мендзи полякамі в Малопольсце всходней пшеходзі пжез малженське лужко і вобец теґо вшелке антаґонізми сон дзелем общих аґентув" (пускається на слизьке. Він намагається, чіпляючись за дрібний факт - споріднення Самойловича, московського ставленика з московською родиною "що правила Украйной", подібне до такого ж споріднення Брюховецького і подиктованого тими ж міркуваннями, замість як це робить справжній вчений, обєктивно ствердити винятковість цього явища в житті старшинської верстви, - навпаки - намагається зручним жонґлюванням словами створити у читача враження, немов це було загальним явищем. Так він фальшує історію, ховаючися за авторитет назви "Академія Наук", авторитет слова "професор" і за міраж "науковости" праці, який він створює насмиканими для доведення інших тверджень, цитатами.

По друге: такою антинауковою вигадкою є твердження про "тісні" політичні звязки і участь у політичній боротьбі боярства" української старшини.
Ця вигадка має на меті , як уже попереду зясовану ціль, так і стремління представити саме українську старшину, яко "чинник реакційний " і антипоступовий і тим усправедливити акцію Петра I, викликавши у нас симпатію, а до української старшини і гетьмана "антипатію". Сам проф. Оглоблін добре знає, про абсолютну антинауковість такого твердження і на всякий випадок тут же пише: "Для висвітлення цих політичних звязків поки що бракує надійних матеріялів".
Для чого ж тоді про це категорично так було писати? Тому, що це потрібне в московському інтересі і проф. Оглоблін не один раз довго розводить псевдо-наукові теревені, які закінчує подібною або ще категоричнішою заміткою. Люди, які добре засвоїли не методи наукової праці, тільки методи пропаґанди знають,що у99 відсотків читачів за пів години вилітає з голови якесь таке застереження, а сторінка, чи більше вигадок (яких вартість з огляду на подібне застереження рівняється зеру) усе ж не вивітриться безслідно і свідомість читача лишається отруєною, може навіть назавжди (оскільки він читав з довірям до "вченого" таку книжку).
З того випливає наша третя увага: що слід думати про людей які, як бачить читач далі, читаючи текст "Листа істориків" (подібно до проф. Оглобліна в найбільш демаґоґічний спосіб, намагається прищепити думку, що подібна "праця" є працею не лише "науковою", про котру не вільно нічого говорити, навіть визначному вченому патріоту і проф. університету оскільки він не має підозрілої якости (наданого советами) титула "історика", але наіть"заслугою перед українською наукою"?
Які цілі здійснюють ті люди пишучи подібні "Листи" і чи вони не здатні зрозуміти такої простої істини, що оскільки девять десятих (коли не всі) "праць" проф. Оглобліна писана і видана не для вчених , тільки для широких інтеліґентських кол (отже є для них неприступною) остільки про них може читач говорити, тим більше, що як бачимо, науковість тих праць є більш чим сумнівна.
I3. "Лише воєнні інтереси визначили і політичну і практичну поведінку російського уряду на Україні" (ст. I52).
Тими словами намагається проф. Оглоблін затемнити справу і цілеву кольоніяльну політику москвинів пояснити... воєнною конечністю. При цьому вираз "політичну і практичну поведінку" виявлює рівень загальної інтеліґенції проф. Оглобліна, бо чиж "практична поведінка" не є одночасно і "політичною"?
Очевидно перед проф. Оглобліним стоїть завдання, зменшивши до смішного справжні розміри участи українців у визвольній боротьбі розпочатій гетьманом Мазепою, подати якісь нешкідливі для ширення москвофільства причини такої участи.
Було б тактичною помилкою почати з причин гідних осуду - це утворювало б враження "не обєктивности" і збудило б чуйність чи-

тача. Для тих, хто ширить свідомо неправду, така чуйність є дуже небезпечна. Тому проф. Оглоблін спочатку згадує про нарікання на те, що московські війська збиткувалися де-коли на Україні і подає випадок безпідставного биття з наказу московського полковника, міщан міста Козельця, а зокрема війта, який після побиття "ліг на смертне ложе". Подавши про це, проф. Оглоблін , тут же "по батьківські" виправдує московські злочини "воєнними потребами" (хоч у наведеному випадкові жодні такі потреби не мали місця). Більше того - з метою затерти враження навіть від того випадку - наводить слова наказу Петра I: "не чініть нікаких обід і разорєнія Малоросійскаво краю". Коли такими арґументами орудувати - то взагалі важко сказати чим би ріжнилася безвідповідальна "аґітка" навіть, від популярно-наукової праці!

По перше, навіть "Райхскомісар Кох" видавав розпорядження про співпрацю з місцевим населенням, про "охорону" української людности" і т. д.

Зрештою, саме "охороняючи інтереси трудового українського народу" і червоні московські окупанти його нищать. Такі речі слід би було знати навіть тим, хто береться писати студентський реферат на історичні теми, а не те, що професорові.

Однак справедливість вимагає відмітити, що й проф. Оглоблін не раз виявляє навіть дуже великий скептицизм до всяких заяв і звернень до народу... лише... лише коли то є заяви українських патріотів. Так напр. коли доводиться проф. Оглобліну згадати про численні універсали і накази Мазепи з років I689-I692 то не забуває проф. Оглоблін зазначити: "Це була політика батога і пряника", яку не раз і далі.... застосовував Мазепа" (ст. 67).

Коли мова йде про універсал Мазепи в обороні бідного козацтва ("яким так захоплювалася поміщицько-буржуазна історіоґрафія") то знова проф. Оглоблін підкреслює буцім то "псевдо козацьку термінольоґію" універсалу і докопується в ньому великих прогріхів. (ст. 73).

По друге і згаданий наказ Петра I був виданий у відповідь на скаргу (I706) гетьмана Мазепи, який боронив, як міг, український нарід від московських посіпак і просив зглянутися "на стогін, лемент і сльози бідних людей" та захотіти "своєволю войск... ускромити і од дальших разорєній, побоїв і смертних убойств людей мого реґіменту освободити".

При цій нагоді проф. Оглоблін виразно визначує свою національну позицію реченням:

I4. "Усі ці старшинські скарги і лементації звичайно треба приймати " C u m g r a n o s a l i s*(ст. I52).

Тут як на долоні видно і "науковий метод" проф. Оглобліна і справжні його національні почування.

Далі цей "український історик" навмисне пише не про боротьбу за

з застереженням, з недовірям

самостійність, навіть не про активізацію самостійницьких стремлінь серед українців, бо це є невигідне москвинам, тільки.... про наміри "ізменніков" перейти в "підданство польське", наміри вигадані московською пропаґандою ще за Петра I.
I5. "Старшинська верхівка.... почала активізувати свою діяльність скеровану на відрив України від Росії і повернення її до Польщі. Усі ці Горленки, Ломиковські, Апостоли й інші лідери старшинської аристократії .... ясно бачили , що рямки їх клясової експлуатації і політичної влади значно вужчі за ту необмежену сваволю польських магнатів,, яка душила в своїх кріпосницьких лещатах народні маси ..... Шляхетська Польща стала ідеалом старшинської аристократії часів Мазепи. Верхівка старшинська добре знала, що широкі маси українського народу нерозривними звязками зеднані з російським народом. Але з народними масами старшинській верхівці було не по дорозі. Зате їй було по дорозі з Мазепою, який завжди залишався польським шляхтичем, у якого перефразуючи відомі козацькі слова ..... українські кістки обросли польським мясом". Не дармо в розмові з Кочубеєм Мазепа одверто казав: "Не бил бим шляхтичем, не бил бим сином коронним, естьли бим всего добра Короне Польской не зичил".
З свого боку шляхетська Польща .... кувала нові кайдани для українського народу". (стор. I53-I54).

До чого мусіли докотитися українські наукові установи (треба думати завдяки необмеженому прийманню в свої керуючі орґани та члени, коли вони автора таких "українських" тверджень прийняли необережно в свої члени, а коли ж дальша діяльність їх автора почала звертати на себе своєю двозначністю увагу - кинулися захищати того, хто так викривлював наше минуле в інтересі московському! Більше того, знайшлися такі, що виступили з облудними твердженнями що ці писання проф. Оглобліна є "наукою", неприступною для тих, кого сам проф. Оглоблін та його "соратниця" не признали ласкаво за особи кваліфіковані і тому не вільно про них навіть говорити тоді, як такі штучки, напр. з твердженням "Недармо в розмові з Кочубеєм Мазепа одверто сказав..." - не мають нічого спільного з жодною наукою. Одної цієї штучки досить щоб дискваліфікувати їх автора, який навмисне так побудував речення, щоб у читача повстала цілковита певність, що гетьман Мазепа справді сказав такі слова Кочубеєві.
З цією ж метою проф. Оглоблін, а ні згуком не виявив звідки він ті слова взяв, бо він добре знав, що вказання походження цих слів позбавило б їх цілковито будь якої вартости!
"Історики" і "наукові установи" твердять, що для того, щоб висловити про подібну науку свою думку слід мати спеціяльні кваліфікації, але виникає питання: чого варті кваліфікації тих, котрі подібну дешеву пропаганду в інтересі Московщини означує урочисто "науковою працею"?
Адже ж навіть звичайному матуристові, який ще не відзвичаївся думати може кинутися в вічі, що щось то не в порядку, коли проф.

Оглоблін "вірить, як турок магометові" кожному слову сказаному тим, чи іншим москвином, на шкоду українцям, і не "вірить" ні фактам ні документам - коли вони на користь українцям.
Коли щось проти Мазепи свідчить, напр. Кочубей - проф. Оглоблін приймає це за щиру правду, коли ж напр. у подібному ж доносі Д. Забіла і А. Солонина писали: "Мазепа..... вора Петрика к бусурманам вислал і о приход бусурманом под городи бил желателен" то цілком не вірить! Чому?
Та лише тому, що московська пропаґанда не хоче визнати у Мазепи любови до батьківщини, стремління визволити Україну від перших днів гетьманування, їй вигідно кричати немов Мазепа, у якого "не має батьківщини" був вірним рабом московського царату ціле своє життя і зрадив лише з еґоїстичних мотивів "ударивши на фальшиву карту" цілком так, як де хто з "патріотів", що писали такі "історичні" і "наукові" праці.
I6. "Мазепа і сам не міг не співчувати старшинським настроям і очевидно (?) до певної міри інспірував їх. І все ж таки у гетьмана були трохи інші пляни, хоч і такі ж зрадницькі що до українського народу і Росії... Холодний і тверезий реальний політик, цей, (за його власним виразом) " ношоний і і іскусний птах", людина виключного честолюбства і еґоїзму, Мазепа знав, що шляхетська Польща ніколи не згодиться на фікцію "Великого князівства руського" і волів замість цього журавля в старшинському небі, виторговуючи собі самому (це підкреслення - проф. Оглобліна) якусь синицю в жменю. Аджеж особисто Мазепа зовсім не був зацікавлений в реалізації "Великого Князівства руського"... старий гетьман невпинно боровся (зі старшиною).... інтриґами, наклепами, провокацією, підступними вбивствами, нарешті відкритим терором" (стр. I57).
I7. ".... Не "Велике князівство руське "йому було потрібне, а щось більше реальне - подяка й нагорода йому особисто від вдячної за повернення Лівобережної України - шляхетської Польщі... Отже, не відкриваючи старшинській верхівці своїх справжніх намірів.... Мазепа договорився із Сттаниславом Лещинським про безумовне приєднання Лівобережної України до Польщі, за що Мазепа діставав , разом із князівським титулом у своє особисте володіння воєвідство Вітебське і Полоцьке на правах герцоґа Курляндського, васала Речі Посполитої.
Ясна річ про це старшинська верхівка не повинна була знати нічого" (стор. I68).
Наведені тут два уступи праці проф. Оглобліна мають величезне значіння для зясовання політичних поглядів і наукових методів советського професора та висвітлення його теперішньої праці.
Ціль їх ясна: обпаплюжити і зогидити на завжди образ гетьмана Мазепи, а в його особі - цілий самостійницький, отже й антимосковський рух, якого символом усе уважався гетьман Мазепа (московський термін на означення українських патріотів - "мазепінци").
Ці два уступи з праці проф. Оглобліна малюють усупереч правді гетьмана Мазепу як бестіяльно спритну, холодну й еґоїстичну падлюку, людину без принципів, людину, що зраджує всіх, навіть

старшину і своїх співробітників, що не має нічого святого в серці, що не має ані батьківщини, ані національности. Це за проф. Оглобліним жадібний грошей і влади, інтриґан, наклепник, провокатор, скритовбивник і кат!

Радимо читачам ще раз перечитати уважно тамті дві цитати, вони знайдуть у них виразно оформульовані всі риси поданої нами короткої характеристики.

Ці ж два рядки показують методи проф. Оглобліна, методи не вченого , лише типового аґітатора. Оглоблін не подає жодних доказів ані того, що Мазепа щось інспірував старшині, ані того, що він мав будь-які пляни приєднати Україну до Польщі, чи її віддати, ані того, що гетьман Мазепа хотів продати Україну за Курляндське князівство, того, що Мазепа був інтриґан, провокатор і т. д. і т. д. , а про те він вмовляє в нас, що саме так було і то методою пропаґандовця-аґітатора!

У цій малій книжечці ми вже наводили пару разів твердження проф. Оглобліна, що до інтриґ, вбивств і т. д., такі ж бездоказові, які Оглоблін просто навмисне повторює щоб вони у читача за - фіксувалися в памяти.

Його вигадка про "Князівство Курляндське" закінчується реченням "ясна річ про це старшинська верхівка не повинна була знати". Отже "не знала" про це старшина, не знав - Орлик, не знав Король Шведський і не лишилося жодного документу , жодної подібної умови. Звідки ж про це "знає" проф. Оглоблін? Очевидно й він знати не знає, але повторюючи цю вигадку (навіть коли б подав виразне застереження, як він це робить не в цьому, а в багатьох анальоґічних випадках) він "пускає її в обіг". Треба бути або не вченим і не істориком, або підписувати засвідчення не читаючи їх і не знаючи того, про що свідчиться, щоб твердити немов це, як кажуть в народі, "пускання туману" є наукою та ще й українською!

Але на цьому не вичерпується кольосальне значіння цитованих уривків.

Нас намагаються переконувати, що за все писане в УСРС проф. Оглоблін не поносить жодної відповідальности (хоча саме за це ж нагороджують його титулом "дійсного члена" Н.Т.Ш. та довіряють навчання молоді!) - отже ці уривки тому є важливі, що як ми побачимо, вже тут серед нас пропаґує проф. Оглоблін частину тих своїх наклепів і тим унеможливлює всяке припущення про написання того, під примусом. Чей же тепер його не силує писати в такому дусі жодний енкаведист!

I8. "Українська буржуазна історіоґрафія (головно в особі М. Грушевського), щоб затушкувати справжній характер зради Мазепи намагалась довести, що Мазепа шукав союзу саме з Швецією, щоб уникнути поглинення Польщею і що тільки "несподіване" вторгнення на Україну примусило Мазепу перейти на бік Карла XII. Проте історичні факти легко руйнують ці націоналістичні вигадки. Старшинська верхівка і керовник її Мазепа думали тоді, що з'єднання України не зі Швецією, а саме з Польщею... На початку I708 р. між Лещинським і Мазепою було складено угоду про приєднання Лівобережної України до Польщі" (стр. I59).

Не треба й казати, що ні проф. Оглоблін, ні хто інший, не подали тих "фактів" які "легко руйнують" концепції не московського походження, очевидно, такими "фактами" не можуть бути відомі "думки" Мазепи, яких йому ніхто, крім якоїсь пітії, сказати не міг. Рівнож історична наука не знає нічого певного про істнування умови між Мазепою і Лещинським.

I9. "Кочубей"... кілька разів сповіщав царський уряд про зрадницькі пляни гетьмана. Спочатку на ці повідомлення не звернули уваги. Петро вже звик до численних доносів на Мазепу, які лишилися недоведеними... отже в повідомленнях Кочубея Петро вбачав нову інтригу проти гетьмана " (стр. I6I).

20. ".... сам Мазепа і старшинська верхівка що провадили свої переговори з польсько-литовськими магнатами й шведським урядом (переговори з цим останнім проф. Оглоблін дві сторінки раніше категорично заперечив), прекрасно розуміли, що український народ не піде добровільно в ярмо панської Польщі... "Первіе на землі звізди будуть, небо же ралом орано, нежелі Україна міла би когда возвратитися к Короні Польській і народ козацький от віков к польському іміющій ненависть с Річью Посполитою соединен імел бит, покаміть світ стоіть світом , не будет козак поляку братом..." писав Мазепа польському магнату, воєводі Люблінському..." (стро. I6I). А до цеї цитати з листа Мазепи додає проф. Оглоблін таку увагу: "Цей лист був написаний, щоб приспати пильність (треба по українському "чуйність" Петра I." Так спритно проф. Оглоблін листи Мазепи, які розум підказує пояснювати інакше - обертає в ..."доказ" Мазепиної хитрости і двуличности.

2I. "Мабуть в цей час пожвавлюються безпосередні зносини Мазепи з Карлом XII" (ст. I6I). Тут по перше слід пригадати, що на стор. I58-I59 проф. Оглоблін запевняв, що зносини були лише з поляками, а по друге - твердження є більше чим не ясне, бо що значить "мабуть"?

Коли це неузасаднене припущення - то пощо його писати, а коли це припущення узасаднене - то тоді не пишеться "мабуть".

22. "Отже виступ Мазепи не був "неминучим наслідком" шведського вторгнення. Він разом зі шведськими загарбниками винний у страшному руйнуванні України, стражданнях і жертвах українського народу в I708-I709 рр. під гнітом шведських окупантів" (I63).

23. "Зрада Мазепи справила велике враження на Петра I.... проте Петро допускав і можливість зради... наступного дня факт зради Мазепи став цілком очевидним".

24. "Петро правильно визначив намір Мазепи: Малоросійскую землю поработіт па прежнему пад владеніе польское" (ст. I64).

25. "Через те , що Батурин відмовився здатися, а боронити його від шведського наступу, через поганий стан укріплень - було неможливо, Меншіков спалив місто" (ст. I66).

26. "Скоропадський, як людина, що взагалі вміла добре гнути спину (("отлічалася уґодлівостю" - пише про нього Лазаревський) робить собі і службову і маєткову карєру", можливо чимсь прислужився підчас коломацького перевороту" (стр. I68).

27. "Мазепа, очевидно, був цілком певний, що-до Скоропадського, коли 20-го жовтня I709 року уже з шведського табору писав йому, щоб він старався "всіма способамі по даному собі од Бога розуму і іскуству, московське військо з Стародуба викорінити",а колиб "только сили і способу не міл тоди радим - оттуль уходити... жеби не попал з неповетованим жалем нашим у московські руки"... Про те, що Скоропадський був прибічником Мазепи знали і в шведському таборі..." (стр. I69).

Отже, як бачимо, проф. Оглоблін, який тепер "співпрацює" і з прихильниками Скоропадського, ясно тим вказує, що "основоположник династії",який "вмів добре гнути спину" - зрадив українського гетьмана і Україну, бо не лише не виконав наказу свого гетьмана і перейшов на бік ворога, але і "брав активну участь в обороні Стародуба від Шведів", як стверджує проф. Оглоблін і за це його Петро й зробив гетьманом.

А ось, як його далі характеризує нинішній поборник "династії" Скоропадського" при кінці книжки.

28. "Царська грамота Скоропадському 2I.X. I7I8 року на маєтности перелічує величезні володіння, які встиг усякими "правдами і неправдами "загарбати собі цей, нібито дурнуватий гетьман" (стр. 223)

29. "Справді... весь український народ не схилив голови перед іноземськими загарбниками, не пішов за Мазепою. Народ грудьми встав на захист своєї батьківщини від іноземного рабства... Селянські партизанські загони псували шляхи, руйнуючи гатки й мости, нападали на шведських загарбників то що (ст. I69).

Тут маємо до діла як з неузасадненими пропаґандовими твердженнями так і антинауковим притягненням фактів, які мали місце в Слобожанщині. Річ у тому, що Слобожанщина не належала до Гетьманщини - це була московська провінція, хоча й заселена переважно українцями. Шведи трактували її, як ворожу землю і відповідно до того заховувалися Це й спричинило партизанку, але інші відносини були на землях,що передтим підлягали Мазепі.

30. " У містах і селах України поширювалися "прелестние листи" шведського короля та його ґенералів, які брехливими обіцянками й наклепницькими закидами на адресу Петра I намагалися обдурити український народ, вбити клин між ним і російським народом. Але український народ не дав себе обдурити. Відкрита зрада Мазепи стала серйозною пересторогою для широких мас українського населення. Давно вже старшинська верхівка й Мазепа, оточені ненавистю й гнівом трудящого люду почували себе, як у завойованій країні. Тепер народ наочно переконався у тому, що він давно вже підозрював, що Мазепа і старшинська верхівка хочуть віддати Україну на поталу польським панам для чого закликали на Україну шведських загарбників. Народня відповідь могла бути тільки одна: "Здешній народ - писав Петро I. -" сослезамі жалуется на изменника і неопісуемо злобствует" (ст. I70).

Наведені уривки з праці проф. Оглобліна не лишають сумніву , що до "верноподданіческіх" симпатій до всякого російського уряду і глибокої антипатії, щоб не сказати , ненависти, до українських патріотів.

Стиль уривків типово пропаґандовий. А "наукова метода"? Коли ми нагадаємо хоча б , що вже по полтавській поразці вдалося москвинам біля переправи захопити дві тисячі українських вояків, яких Петро наказав обернути в кріпацький стан, але - подарував життя саме за те, що ті козаки щойно приєдналися були до українсько-шведських військ - то ми справді можемо подивляти антинауковий метод уживання цитат!

Означивши всі листи Карла XII, яко брехливі і наклепницькі у відношенні до московської влади, тут же з певним признанням, яко правдиві подає проф. Оглоблін слова московського царського маніфесту: "можем непостидно рещі, што нікаторий народ пад солнцем такімі свободамі і прівілеямі і льогкостю похвалітса не может, как пад нашей , царской мілостію, народ малоросійскій" (ст. I70).

В аґітаційному запалі проф. Оглоблін (так, як і Корнійчук у своєму "Богдані Хмельницькому" абсолютно не зважаючи саме на історичну правду і факти) яка "історика" мала б трохи зобовязувати, а саме на те, що за тих часів москвофіли могли запевняти в своїй вірности царю, але не ... "Росії"! пише:

"З усіх кінців України звертался до Петра з заявами про свою вірність Росії".

"Всі козаки на Правобережжі вірні Росії і ненавидять імя Мазепи:... Козацька старшина не пішла за Мазепою" (ст. I72) розпинається проф. Оглоблін - "репрезентант" історичної науки!

3I. "Політичні й клясові інтереси старшинської маси визначали її становище до шведської окупації і зради Мазепи... дрібна і середня старшина уходить ... навіть до Росії (ст. I72).

Отже проф. Оглобліну належить честь відкриття"втечі" чомусь аж на Московщину від Мазепи і Шведів.

"Петрові вдалося політично ізолювати Мазепу, перетворити його в "безполезнаво предателя" (Ключевскій) , авантюриста (стор. I73).

Чи може когось здивувати повна солідарність проф. Оглобліна з проф. Ключевскім в оцінці постаті і ролі Мазепи? Очевидно , що ні! Було б неприродним явищем, коли б було інакше. Лише треба відмітити, що, як бачимо, Ключевскій також міг би бути обраним тепер до Н.Т.Ш. тими людьми, які використовують фірму цієї установи.

32. "Шведські завойовники йшли на чужі їм українські землі... грабували ріжне майно, ґвалтували жінок... Шведське військо знущалося з культури, побуту і релігійних вірувань українського народу... Мазепа активно допомагав шведським грабіжникам... Стара ненависть народніх мас України до Мазепи вибухла тепер з новою силою. На зраду Мазепи й вищої старшини народні маси відповіли рішучою боротьбою проти зрадників і їх (?) загарбників. Прихильники Мазепи та його ставленики були скинуті з урядів самим населенням... маєтки їх було зруйновано, майно забрано". (стор. I63).

На це слід зазначити, певно справді рідною і улюбленою мовою проф. Оглобліна "мелі Емеля - твоя неделя"!

Чи можемо припустити, що проф. Оглоблін не розуміє значіння Мазепи і Полтавської поразки для України, не розуміє що Полтавський бій в дійсности скінчиться аж тоді, коли щезне останній українець, який його уважає за поразку і лишаться лише ті, що, як проф. Оглоблін уважатимуть його за перемогу? - Ні!
Ось доказом ці слова:
"Петро І. прекрасно розумів значення майбутньої битви для Росії й України. Звертаючися до командирів полків він докладно розповів їм про зрадницькі пляни Мазепи і закликав.... до "добраво подвіга"..."даби непріятель не... отторґнул би тем велікознатнаво малоросійскаво народа от держави нашей".
"На полях Полтави вирішувалася доля народів і держав Східньої Европи" (ст. I82).
Ми ж до цього додамо "і Західньої Европи, а може й півкулі".
Після цього в праці проф. Оглобліна ідуть славословія Петру і московській зброї, зрештою не узасаднені (навіть за обрахунком, який випливає з даних проф. Оглобліна - москвини мали 50 тисяч вояків 72 гармати, а шведські сили в цьому бої - 25 тисяч і 4 гармати).
На стор. I86 в ролі певно "історичного документа" чи "недрукованого архівного ма теріялу" - I6 рядків Пушкінової "Полтави".
Не менше цікавий є розділ про кольоніяльну політику "царизму". Перед тим, як познайомити з ним, мусимо зясувати українцям з Західніх земель, що вислів "кольоніяльна політика царизму" не є жодним доказом української національної свідомости, чи українського патріотизму. Щоб ні у кого не лишалося сумніву в тому, що це урядова московська концепція, подаємо слова Сталіна з його статті з приводу "Конспекта історії СССР" вміщеної в "Правді" з 22.8 I939 року) отже проф. Оглоблін не міг її не читати):
"В конспекте непадчоркнута анексіоністско-колонізаторская роль русскаво царізма... і не дани условія і історія національно-асвабадітельнаво двіженія". А ці "условія" зводяться , як їх формулює той же Сталін до формули:
"В прошлом Росія била Росією царей і палачей.... теперь Росія превратілась в ричаґ асвабадітельнаво двіженія"...
Це все було відоме проф. Оглобліну і про це не вільно нам забувати читаючи дальші рядки.
33. "Українська-буржуазно-націоналістична історіоґрафія віддавна канонізувала певну концепцію політики Петра І на Україні. Ця концепція... зображала політику царського уряду на Україні після I709 року, як політику суто військової окупації і національно-кольоніяльного визиску Гетьманщини... вона усувала питання про те, на яку частину українського населення основним тягарем лягла ця політика, а ще більше було затемнене... з допомогою яких сил на Україні (це підкреслення проф. Оглобліна) царський уряд міг здійснювати цю політику".
"Насамперед ця концепція виходить з ненаукового уявлення про іманентність російської кольоніяльної політики що до України". (стр. I9I).
Далі подає проф. Оглоблін цитати з Леніна, Маркса і Сталіна,

які означують політику Петра І, як "клясову" і робить висновок, що ця політика була диктована не інтересами московської держави і не лише інтересами московських дідичів і купців.
А потім проф. Оглоблін форсує думку, немов уся політика по 1709 році була ведена спільно українською старшиною і московськими дідичами, та багато чого треба пояснювати тим, що "Україна лежала на шляху масового кольоніяльного руху російського селянства на південь, на степові простори " (стр. 193).
Так спритно звільняється "аґресора" від усякої відповідальности забуваючи, що коли б Гітлерові вдалося підбити Европу, певно пізніше знайшовся б якийсь "український історик" з Баунгоферів, чи Рейдеферів, що також би пояснював усі наслідки підбою тим, що ті землі "знаходилися на шляху масового кольонізаційного руху німців " та що цей стихійний рух німецького народу (за який ніхто відповідати не може) лише за допомогою представників тубольців "набирав форм" жорстокої кольоніяльної політики! а тому:
34. "..... політика Петра І на Україні неминуче набирала форм кольоніяльного визиску українського селянства, козацтва і міської бідноти , завжди з допомогою Української старшини і купецтва" (ст. 195).
Принагідно слід відмітити, що тут проф. Оглоблін, який у цілій праці не покликається ні на кого, крім праць Маркса, Енґельса, Леніна, Сталіна і совітські урядові публікації архівних матеріялів (відповідно добраних) а у більшости випадків взагалі не вказує джерел - робить рекляму своїй співробітниці Н.Д. Полонській-Василенко, покликаючися на її "збірку рукописів" з доби Скоропадського, опрацьованих нею у тому ж дусі, що й праці проф. Оглобліна.
Не забув проф. Оглоблін звичайно "згадати" про гетьмана Орлика:
35. "Орлик був із тих шляхетних зайд, яких багато появилося при дворі Мазепи, шукаючи собі карери і пожитку...) здається чеського походження)... здобуває уряд ґенерального писаря, що ввело його в усі таємниці гетьманської дипльоматії і зробило найближчим учасником зради Мазепи... Уже на передодні краху Мазепинської авантюри... Мазепинські недобитки добре знали... що в руках Запоріжжя було військо, яке могло стати у пригоді мазепинцям для повернення маєтків втрачених на Гетьманщині" (ст. 196-197).
36. "Напад Орлика на Україну" (стр. 200) - такий красномовний заголовок розділу в якому читаємо:
"Україні довелося не раз побачити мазепинців".
Слід звернути увагу на вислів "мазепинців", він має на меті ті ж політичні цілі, які мали ті, що пустили в рух, для означення українців, які в 1917-21 рр боролися за відновлення державности вираз "петлюрівці", а нині для означення націоналістів - "вістниківці".
Вислів "мазепинці" є не лише не узасаднений, але й не був у вжитку тоді.Сам проф. Оглоблін цитує донесення Д. Голіцина: "еслі туркі не обявят вайни, то черкаси нічево не моґут сделать". "Черкасами" звали москвини український нарід, отже і

розуміє Ґоліцин, що боротьба йде з українським народом , а не з "мазепинцями" чи чимсь у тому роді. Але таке розуміння не на руку москвинам і проф. Оглобліну.
Це було тоді остільки ясне московському урядові, що він знаючи, що йде боротьба просто з українським народом в 1711 році зробив те, що в таких випадках робиться, а саме, щоб забезпечити себе від повстання українців - оселив примусово у Глухові жінок усіх полковників. Але проф. Оглоблін пише"Туреччина ... за участю дрібнійших хижаків і серед них Мазепинців - оголосила війну Росії".
37. Правда, невдала облога Білої Церкви пошкодила військовим силам Орлика, але головна причина невдачі його походу 1711 року була інша. Правобережне селянство незабаром побачило, що несе йому Орлик : недармо з ним ішли старий кат правобережного селянства Йосиф Потоцький і татари. Сам Орлик згодом описував, як він "визволяв" Правобережжя. У листі до Карла XII він писав: Яких нечуваних під місяцем жорстокостей не вчинили тоді татари! Вони обдирали і пустошили церкви... Дівчата ще неповнолітні зґвалтовані, люде обох статей найжорстокійше закатовані, позбавлені всього свого майна - вогнем, мечем, грабунком.... Та й небагато їх залишилося.... всіх тих, що не встигли сховатися - священників, козаків, поспільства, жінок, дівчат, хлопців, малих дітей - позабирали татари в неволю...." Домцього додає проф. Оглоблін: "цей похід мазепинців проти українського народу не міг мати іншого характеру і... отже Орлик, несе повну відповідальність за його руїнницькі наслідки" (ст. 201).
Тут знова маємо до діла з яскраво себе виявленим "науковим методом" проф. Оглобліна, за допомогою якого, можна чорне робити білим і навпаки.
По перше, згідно з цим "методом" щоб скомпромітувати Орлика, причеплено йому "старого ката правобережного селянства - Потоцького", який не йшов на Україну, лише пробивався в Польщу.
По друге, не подано навмисне про те, що татари, яких постарався звязати гетьман Орлик (знаючи їх нахили) рядом умов - трималися добре, що доводить хоча б урядове звідомлення князя Долґорукаво, який писав: "Їх (татар) вайска полону не берут і никаково разоренія, как в наших краях в Украйне не чінят".
Українці й татари, за допомогою населення, зайняли ціле Правобережжя, крім Білої Церкви і невеликий відділ Орлика зріс до поважної сили. Лише ні українці ні татари не мали артилерії.
Біла Церква була під ту пору міцною фортецею з доброю артилерією і московською дужою залогою. Дві проби здобути фортецю штурмом - не дали наслідків. Почалася безвиглядна облога. Татари відомі були з нездатности провадити облогу. Коли додамо ще незорґанізовану апровізацію (що при стоянні на місці більше давалося взнаки, бо дооколичне населення, яке могло добре нагодувати переходячі війська, не могло харчувати їх стало. Грабувати ж татарам суворо забороняв їх хан. Тому татари після довгого часу тревання облоги збунтувалися проти власного керовництва і хана, покинули облогу і посунули додому грабуючи все доокола.

Ось про цей момент і писав Орлик.
"Учений "пропаґандист не соромлячися й крихти, за "науковою методою проф. Оглобліна" - вирвав найбільш йому відповідні слова з опису Орлика, промовчав усе те, що слід було промовчати в в інтересі московському, не натякнув ні словом про те, як справа малася і зфальшувавши дійсний перебіг подій , не оглядаючися навіть на збереження наукової пристойности, змалював картину, яка абсолютно не відповідає правді, але за те відповідає цілям і плянам ворогів українського народу , тих ворогів, від яких ми мусіли еміґрувати.
Очевидно є люди, які уважають, що саме такий "науковий метод" і вартий того, щоб нагородити проф. Оглобліна гідністю дійсного члена Н.Т.Ш., а вміння так "патріотично" викривити дійсність варте того, щоб доручити проф. Оглобліну виховання на еміґрації української молоді.
А тепер ще вертаймося до праці проф. Оглобліна, щоб знати яким хочуть москвини нам показувати наше минуле, у змайстрованому їхніми професорами дзеркалі.
38. ".... спільними силами російського і українського народів шведське військо було розгромлене і остаточно вигнане з Ліфляндії й Естонії... У 1713-1714 рр. російське військо оволоділо Фінляндією... Петрові довелося заговорити іншою мовою. Новий російський десант спустошив узбережжя Швеції на протязі 300 верст на південь від Умеє".
Так "делікатно" описує проф. Оглоблін "геройства" московської армії, які, коли б їх доконала якась протимосковська сила, одержали б від нього означення "хижацького імперіялізму", "вторгнення іноземних загарбників", "варварсько-грабіжницького наскоку". Але в даному випадкові мова йде не про українців, що намагаються видерти рідну країну з московських пазурів і тому, таких висловів автор ніколи не вжив би. Навіть політика кольоніяльна і заходи спрямовані до поневолення України зустрічаються з "уважливим" ставленням проф. Оглобліна.
39. "...Продовження Північної війни (а не московські інтереси - - Упорядчик) вимагало не тільки цілковитого забезпечення українського тилу, але й максимальної мобілізації всіх сил і ресурсів України. Для здійснення цього... насамперед треба було забезпечити собі повну й добре здисципліновану підтримку української старшини. Звичайно, старшина була завжди готова до послуг, але після 1708 року не міг цілком довірити їй. Цілий ряд моментів у політиці Петра І на Україні пояснюється цим недовіррям..." і т. д. і т. д. (ст. 204).
Словом, москалі є невиннійші від новонароджених ягняток, а навіть московський цар робив усе лише з конечности!.
На стор 214-211 автор, всупереч тому, що заповідав у передмові , переказує (перекручуючи) те, що писали учені, які досліджували ті часи (не подаючи джерела).
40. "Економічна політика Петра І мала одним із своїх завдань полегшити російському купецтву захопити важливі позиції на українському ринку... А просто поруч з цим треба підкреслити, що Петро І багато зробив для розвитку української промисловос-

ти " (стор. 217).
Це твердження звичайно проф. Оглоблін підпирає цілим рядом "фактів" здобутих його власною "науковою методою" (як у випадку з Орликом), а це йому йде тим легше, що він зве "українською промисловістю" - московську промисловість на Україні, яку насаджують саме по Полтаві - окупанти, тому, його думки і збігаються зі словами Сталіна, які ми й наводимо за проф. Оглобліним: "Петро Великий зробив багато дуже для піднесення кляси поміщиків і розвитку купецької кляси... Петро зробив дуже багато для створення і зміцнення національної держави поміщиків і торговців... робилося це за рахунок селянства з якого дерли три шкури") Сталін "Беседи с немецким журналістом Емілем Людвіґом).
41. "Тимчасом перед Петром I стояли вже нові, ще більш грандіозні завдання. Розвиток економічного життя і суворі вимоги военного часу ставили на порядок денний цілий ряд важливих питань, які невтомна натура Петра намагалася розвязати якнайшвидче, ні перед чим не зупиняючись" (ст. 227). - це так усправедливлював проф. Оглоблін "канальськія" та інші примусові роботи, на котрих мусіло працювати коло ста тисяч козаків, витягнутих примусово з України лише протягом 6 років. Ця цифра перевищує найбільші армії тих часів і з них лишилося живих жахливо мало Проф. Оглоблін згадав делікатно за велику смертність, але вину тут же перекинув зі "своїх" на ... самих українців!
42. "Ці походи були надзвичайно тяжкі для українського козацтва. Передусім старшина чинила ріжні зловживання... Далекий, тяжкий шлях, суворі умови роботи, незвичний клімат, пошестні хвороби, погане харчування, жорстоке поводження, то що - усе приводило до великої смертности" (ст. 221).
Словом щось таке, як загибель червоношкірих "від погляду блідолицих", а про москвинів - ні згадки.
Щоб ще й створити у читачів ілюзію "наукової обєктивности" проф. Ослоблін наводить кілька рядків зі звідомлення полковника Черняка московському сенатові про знущання москвинів з хворих, опухлих з голоду людей, але тут же в формі висновку пише: "Звичайно такіж умови праці - були однаково тяжкі і для українських козаків і для російських драґунів...."
В дійсности, вони були далеко не однакові, а до того ж москвини працювали для своєї імперії, для того, щоб нині наділяти нас проф. Оглобліними, а українці мурували собі вязницю.
Не забув проф. Оглоблін, і про вимоги безбожницької пропаґанди і тому на ст. 225 говорить про "розгульне життя вищого та середнього чорного духівництва".
43. "Старшина, манастирі, багате купецтво, користаючи повною підтримкою гетьманського уряду, дуже посилюють експлуатацію селянства, рядового козацтва, міської бідноти... Як що російський уряд і мав змогу стримувати кріпосницькі апетити старшини й манастирів, то не в його силах було припинити, або хоч загальмувати процес зубожіння народніх мас Гетьманщини, який неминуче приводив їх до закабалення і закріпачення" (ст. 226).
Нерідко між світськими і церковними феодалами виникали збройні сутички... Забіла цілком певний, підкреслюючи особливий тягар

експлуатації манастирських "підданих" (ст. 226).
Далі йдуть старанно визбирані уривки документів, які, як найчорнійшими барвами малюють "антиселянську" політику старшини, злочини і зловживання.
44. "Від полковників не відставали сотники та інша старшина. Надзвичайно кольоритна, що до цього фігура гадяцького протопопа і новгородського сотника Ф. Лисовського... Поставлений у 1709 р. "за верность" протопопом у Гадяч... він "всех ізменніка-мі блядословіт, ґоворя "што с Батурином сталося, то потщуся сотворити і с вашім ґрадом".
У 1714 р. Лисовський, як двоєженець, був позбавлений протопопства, але в 1715 р. Петро призначив його новгородським сотником" (стр. 236).
У Новгороді (на Черниговщині) заховувався Лисовський так, що магістрацькі урядовці боялися на ринок визирнути.
Очевидно наведений випадок міг би привести нас до висновків, що саме москвини так "добирали" собі старшину і заохочували її до такого поступування, хоч би тим, що позбавленого сана протопопа іменується сотником, але звичайно проф. Оглоблін далекий від таких думок. Це просто він обрав не зовсім вдалий "приклад", але все це він писав, щоб підкреслити, що джерелом усякого лиха була українська провідна верства і коли б не москалі...
45. "Загальне невдоволення народніх мас на Гетьманщині не раз викликало з боку російського уряду відповідні звертання до гетьмана про те, щоб старшина не чинила утисків козакам... Усі ці факти цілком спростовують твердження буржуазно-націоналістичної історіографії, ніби то винуватцем старшинських зловживань були здебільшого "старшини-чужинці", яких призначав безпосередньо російський уряд" (ст. 236).
"Націоналістична легенда зробила з Полуботка захистника "українського автономізму" палкого оборонця "прав і вольностей" України супроти централістичної політики Петра.
46. Однак, насамперед виникає питання про те, поскільки сам Полуботок міг очолити старшинську опозицію... найзаможнійший дідич, один з найактивнійших визискувачів українського селянства Полуботок і за життя Скоропадського ... "верно і тіхо"... служив царському урядові". (ст. 256).
47. "Полуботок розпочав діяти... у напрямі здійснення основних старшинських бажань - надання старшині виключного права експлуатації українських трудящих мас" (ст. 263).
Ця праця закінчена словами на честь Петра І з нагоди його смерти.
Ми подаємо досить багато цитат з праць проф. Оглобліна і вже може тепер кожний належно зрозуміти твердження"проф. Оглоблін: багато зробив для політичної історії України часів Мазепи та Гетьманщини XУ століття."
Кожний згодиться, що справді "багато" лише слід, щоб не було баламуцтва, сказати виразно "багато зробив в інтересі московських імперіялістів", а тому.... тому йому може не лише належиться титул члена Академії Наук СССР, але й ще якась спеціяльна нагорода. От лише варто було б запитати тих людей, які наражаючи НТШ на компромітацію, не маючи до того жодних уповноважень не ма-

ючи постанови НТШ легкодумно запевняють , що за таку діяльність належиться признання Українського народу: - чи вони самі відружняють завдання НТШ (тим більше на еміграції) від завдання київської "Української Академії Наук" цієї філії Академії Наук СССР?

Коли говоримо тут про Академію Наук СССР, то аж ніяк не хочемо тим сказати, немов уважаємо проф. Оглобліна за бувшого ідейного большевика, або навіть за бувшого щирого симпатика большевиків! Щоб не було неясности, категорично стверджуємо, що всі численні вислови "в большевицькому стилі" цитовані тут нами, були безперечно тільки маскованням людини, яка мусіла служити режимові. Але московський імперіялізм , московські погляди на минуле подиктовані тим імперіялізмом - ось що було і є властиве проф. Оглобліну. Тому йому належить місце у всякій - (а не спеціяльно большевицькій) московській Академії Наук, про це рішають, звичайно, не "науковість" праць (цим проф. Оглоблін надто не грішить), а тільки їхня тенденційність.

Як далі побачимо; тепер, тут серед нас, він повторює і добровільно ширить ті погляди "ліві" близькі до комунізму - тільки московські і москвофільські вигадки про наше минуле.

Вся його діяльність доводить, що його місце є скорше не поруч з Багряним, Винниченком чи Шерехом, тільки поруч з проф. Штепою, хоча в цілому він має "заслуги" не раз такі ж як і А. Хвиля. А подані цитати й праці далеко не характеризують ще всієї "діяльности" проф. Оглобліна! Адже він написав ще багато часописних статтей, багато більше красномовних за згадані праці, беручи участь у всяких "ударних кампаніях". Він ще між іншим ,тоді, коли окупаційна влада вирішила "зліквідувати" проф. М. Грушевського, також "громив" і його.

В СССР істнує такий звичай, що преса завжди повинна провести нагінку і цькування того, хто має бути засудженим, ій тоді можна його оскаржувати у найріжнійших річах. Тут слід нагадати, що цілий процес С.В.У. був проведений так, щоб довести: "українські діячі і політики зовсім не стояли за державність України, тільки за федерацію, це звичайні федералісти і автономісти, які лише проти влади рад оголошували незалежність". Це було потрібне для того окупантам щоб 1) викликати недовірря до щирости боротьби за українську державність 2) дискваліфікувати громадянських і політичних діячів зробивши їх не репрезентантами державницької ідеї, лише клясових інтересів і 3) тим самим позбавити їх співчуття має і німбу національних героїв.

З огляду на такі цілі на суді не задавали жодних питань, напр. Валентину Отамановському , який міг би відповісти: для мене не грав ніколи великої ролі устрій, режим, але я завжди хотів визволити Україну з під усякого московського панування. На цьому прикладові бачимо, що не раз бувало, що окупанти, або їхні слуги нахабно ставили у вину українцям, у яких навіть їхній автономізм був усе ж чимось, у порівнанні з "самостійністю" УССР.. брак державницьких ідей!

Не дивуймося отже, що проф. Оглоблін закидає проф. М. Грушевському ... брак державницького світогляду, автономізм і т. д. .... у своїй статті про М. Грушевського, яку звичайно слід розглядати лише у рамах "кампанії" проти М. Грушевського. Коли Косіор, або Хрущов закидають українським націоналістам, що вони зраджують інтереси українського народу і "продають" його суверенність - не думаймо, що ці закиди доводять український патріотизм п. Хрущова, або його "українську державну свідомість".

Коли ж читаємо слова проф. Оглобліна про проф. М. Грушевського, в яких він закидає останньому його феодалізм, не забуваймо того, що пропагував проф. Оглоблін, не забуваймо порівняти погляди проф. М. Грушевського з поглядами проф. Оглобліна і все буде ясне!

Але, чи маємо ми право нагадувати проф. Оглобліну його попередню діяльність? На це мусимо відповісти виразно - ТАК! Чому? По перше тому, що проф. Оглоблін саме на неї покликається як на підставу яка має йому давати право для всіх тих становищ, які даються лише за заслуги перед українською наукою.

По друге: коли хрестять дитину - хрестні батьки тричі проказують за дитину, що "відрікаються сатани і всіх слуг його", а коли це є дорослий неофіт - він мусить формально зректися сатани; саме бажання охреститися не вистарчає. Ми ніколи ніде не читали заяви проф. Оглобліна в якій би він зрікся б хоча б одного зі своїх "творів". Не читали, які ж зі своїх писань він визнає такими, яких він не зрікається (оскільки би він взагалі чогось зрікся). Отже, тим самим він уважає їх усі важними (і на них покликається шість істориків").

Колиб проф. Оглоблін нині чудом опинився в Києві, він міг би сказати: " я не зрікся ні однієї зі своїх думок і своїх праць, - отже, чи моя в тім вина, що ці наївні дурні обирали мене в свої наукові установи".

І проф. Оглоблін мав би рацію!

Але і ми маємо рацію, коли домагаємося:

І) виразного зречення усіх таких "наукових праць" з якими познайомилися тут і щирого каяття з приводу їх написання - для того тільки, щоб ми спробували їх забути.

2) Подання якоїсь такої праці, яка справді управнювалаб до певного довірря чи пошани, за справді користну для української національної справи діяльність.

Це є загальні норми, які були обійдені проф. Оглобліним якимсь "бічним шляхом".

Але справа не кінчається на тому, що проф. Оглоблін за допомогою своєї помішниці, знайомих, та наївности кількох українців , зайняв не належне йому становище. Справа стоїть значно гірше!

Проф. Оглоблін тепер серед нас, обережно, але вперто і систематично ширить тіж погляди і пропагує тіж вигадки, які він пропагував і в цитованих працях.

Далі подаємо докази, які далеко не обхоплюють усього, бо ми даємо цитати лише з писаних матеріялів, ствердженних його підписом.

Отже подаємо за порядком:
(Далі, кожне перше число є порядкове число цитати написаної на еміґрації, дальші ж числа - є числа якими у нас позначені за порядком цитати, спочатку з праці проф. Оглобліна з року 1939, а потім з року 1941, які можна так відшукати на попередніх сторінках):
I. ..... "серед вищої старшини особливо користується популярністю дві політичних концепції: ідея Великого Князівства Руського у федеративній системі Речіпосполитої і...." (цитата з автоконспекта "наукової доповіді" на тему "Українсько-шведський союз 1708 р." прочитаної тут року 1947).
6. "увага старшинської верхівки звертається ... в бік шляхетської Польщі - туди ж, куди дивилися їхні батьки... зраджуючи інтереси українського народу" (рік 1941).
15. "Старшинська верхівка.... почала активізувати свою діяльність скеровану на відрив України від Росії і повернення її до Польщі" (1941 р.).

Далі порівнюємо:

II. ".... отже Мазепа розпочав переговори з С. Лещинським, які завершилися на початку 1708 року укладенням формальної угоди про обєднання України з Польщею на засадах Гадяцької угоди..."
(з тої ж "доповіді" в 1947 р., цеб то тепер , серед нас).
18. "Українська буржуазна історіографія (головно в особі М. Грушевського), щоб затушкувати справжній характер зради Мазепи намагалась довести, що Мазепа шукав союзу саме із Швецією....
Проте історичні факти легко руйнують ці націоналістичні вигадки. Старшинська верхівка і керівник її Мазепа думали тоді про зєднання України не зі Швецією, а з Польщею... На початку 1708 року між Лещинським і Мазепою було складено угоду про приєднання Лівобережної України до Польщі"... (рік 1941).
Порвінюємо далі:
III. "Так він (ґенерал-ґубернатор Леванідов (не був українцем з походження.... маючи таких російських ґенералів, як фельдмаршал ґр. П. Румянцев і А. Леванідов, українське офіцерство карабінерських полків російської армії могло з поміж себе виділяти таких діячів як А. Хурдоба , або І. Котляревський" ("Арка" ч2; 1947 року.)
2. ".... Тільки в світлі найтіснішого звязку Галичини з Києвом (а згодом - з Володимиро-Суздальським Князівством) зрозумілий економічний і культурний розвиток Галицького князівства... не має жодного сумніву, що матеріяльна і моральна підтримка з Росії допомагала боротись проти національного гніту") 1940 р. Захід. Україна). Нарешті порівняємо пропаґовані й ширені проф. Оглобліним "факти" повязані з особою Мазепи, в його статті "Династична ідея", друкованій в "Українському Літопису" ч. 5-6 за 1947 р. (орган прихильників Скоропадського) з ширеними ранійше. Характеристично є, що в цій статті проф.

Оглоблін "подав" або "згадав" лише те, що так, або інакше може компромітувати Мазепу.
Звичайно, писав він не так "ясно" і "вільно" , як на "Батьківщині, але те саме.
Не забув , звичайно, безпідставно оскаржити гетьмана Мазепу, як співучасника доносу на Самойловича (" не без його участи"), у привлащенні державних грошей, і у намірі передати владу свою людині, яка подає себе за поляка.
Проф. Оглоблін знає, що немає найменших підстав говорити про пляни Мазепи передати владу Войнаровському і тому "на всякий випадок" пише: "Важко сказати, чи вважав Мазепа за можливе передачу гетьманства Войнаровському шляхом спадку, але обрання Войнаровського на гетьмана було мало правдоподібне". ("Укр. Літопис", 1947).Отже, пощо про це говориться майже на двох сторінках?
У 1941 р. можна було просто зробити Мазепу - польським патріотом і півполяком, вложивши йому в уста речення:
15. "Не бил бим шляхтичем, не бил бим сином коронним естлі бим всего добра Короне Польской не зичил" (праця проф. Оглоблина з 1941 р.) - тепер це повторити так просто було б "не дипльоматично" і тому стільки про Войнаровського, щоб потому в уста Войнаровському вложити слова: "Я не признаюся до України, як до своєї батьківщини, але до польського королівства" ("Укр. Літопис", 5-6, 1947 р.).
Кожному ясно, - обома способами осягається ті самі наслідки: обпаплюження українських патріотів, які боролися проти московських загарбників.
Нарешті в тій же статті читаємо:
17. "Тим цікавійші заходи Мазепи рр. 1707-1708 додати до всіх своїх титулів, ще титул князя чернигівського (чи київського), або ж дістати окреме князівство на терені Білорусі (на правах герцоґа Курляндського, васала Речі Посполитої"). (ст. 15, "Укр. Літопис", тут в році 1947).
17. ".... не "Велике Князівство Руське було йому потрібне, а щось більше реальне - подяка і нагорода йому особисто... Мазепа договорився із Лещинським про безумовне приєднання Лівобережної України до Польщі, за що Мазепа діставав разом із князівським титулом у своє особисте володіння воєвідство Вітебське і Полоцьке на правах герцоґа Курляндського, васала Речі Посполитої. (рік 1941).
З поданих документальних доказів ясно, що не може бути мови про те , щоб попередні, передвоєнні писання не відбивали справжніх поглядів проф. Оглобліна; навпаки, він їх продовжує добровільно ширити серед нас, продовжує далі свою антиукраїнську працю, використовуючи свої становища.
Коли після того всього, якийсь С. Підгайний, увійшовши протягом останніх літ у ролю фахового "підбрехача" силою інерції верещить: "Чи відомо тому п. Герасименкові, що книги проф. , д-ра Оглобліна вже від 1931 року є суворо забороненою літературою в СССР і посилатися на його праці це рівночасно, що посилатися на праці

Грушевського, Липинського чи Дорошенка... Чи відомо йому, що термін "мазепинський ренесанс" узаконнив проф. Оглоблін, а його виключний піетет для таких постатей, як Мазепа... та його ріщуча антимосковська постава... торували йому шлях до найглибшого каземату ГПУ ("Українські Вісті" число 77, 1947 р.) то така брехливість співробітника "У. В." нас аж ніяк не дивує. Ми не від нині знаємо справжню ціну "свідоцтв" такого типового для УССР "свідка". Не лише на підставі цього разючого прикладу нахабної безсоромної брехні, але й на підставі стало стосованого ними в "полеміці" (це б то в паплюженні, цинічного фальшування чужих слів і писань для антиукраїнських цілей) ми знаємо, що варті "свідоцтва" ряду подібних осібняків із числа так званих "нових еміґрантів".
Той, хто з подібних фактів не відважується зробити належних висновків - управнює ріжні "Українські Вісті" (які цим спеціяльно відзначилися) та всяких "божків" т. зв. "Нової еміґрації" уважати справжніх українців за півголовків, що вірять навіть найпримітивнійшим брехням.
До певного "узагальнення" т. зв. "нових еміґрантів" на жаль, дають нам підставу вони самі - бож ніхто з них (хоча саме вони не могли не знати про істнування ряду виданих по 1931 році книжок проф. Оглобліна, про калюмнії виписувані проф. Оглобліним проти Мазепи, про його москвофільську, а не антимосковську працю) не запротестував проти ширення в обороні проф. Оглобліна цинічних брехень і то на шкоду доброму імени справді вченого і справді українця, патріота і громадського діяча, відомого в науковім світі, праці котрого видають чужинці в своїх мовах, а не як праці проф. Оглобліна - окупант для власних інтересів.
Ніхто з тих т. зв. "нових еміґрантів" не довів у цьому випадкові, що він є поперше українцем і чесною людиною і лише по друге членом "кагалу советчиків" - тому ми заберемо свої слова назад після того, коли побачимо при розгляді справи проф. Оглобліна поруч себе людей з "нової еміґрації", які так доведуть, що їм дороге українське минуле, українська наука і нарешті дорога правда!
Ми не ділили еміґрацію на "нову" і "стару", але "нова" може сама поділити її так, коли вся опиниться в таборі Оглобліних. Очевидно позиції Підгайних, Василенок-Полонських і. Окіншевичів та інш. - для нас є ясні, мотиви їхнього поступування зрозумілі й мова не про них! Але ми не розуміємо, як міг, будьщо будь повнолітній проф. Крупницький підписати листа в якому, компромітуючи себе, як історика, він покликається "на свідоцтво" такого "свідка"? Чи можемо припустити щоб він, працюючи сам над добою Мазепи і Орлика, не знав, що п. Підгайний бреше, не знав хоч тих праць з яких читач має тут стільки цитат?
Запитуємо тих людей, що виступили в обороні проф. Оглобліна, жертвуючи йому і добре імя українських наукових установ і українських патріотів і українських вчених: з яких причин і в

чийому інтересі вони це робили?
Ми тим більше це маємо право зробити, що більша частина писань проф. Оглобліна не має нічого спільного з жодною наукою і навіть можуть де-які речі викликати певні міркування, напр. запевняє проф. Оглоблін, що "Під впливом головно Англії (Кромвеля) зявляється в Богдана Хмельницького виразно династичні прагнення" ("Укр. Літопис").
Тоді, коли себе почав Б. Хмельницький титулувати "самодержцем" - Кромвель був завзятим республіканцем і щойно проклямував реапубліку - отже на чому оперта фантастична думка проф. Оглобліна, яка виразно показує якусь його "незгоду" зі світовою історією?
Таку ж "незгоду" виявлює і друга спроба сказати щось про "гнілой запад". Читаємо там же, неначе за часів Мазепи (1960-1707 роки) "властивим був "передовим европейським країнам освічений абсолютизм". Добре, коли хто виступає , як "професор", бо коли б переніс на стільки десятиліть взад добу освіченого абсолютизму звичайний середньошкільник підчас іспиту - довелося б йому "прийти ще раз". А може такі скандальні помилки є наслідком "темпа", бо наче б то гімназію і університет пробіг він за 9 а не як усі - за 12 років?
На закінчення , закликаємо всіх, кому дорога українська наука, кому дорогі великі постаті нашого минулого і память свіжих сотень тисяч борців за відновлення української державности - жадати від тих, хто толерує проф. Оглобліна, пояснення їх безчинности - а від оборонців його замість фраз і "листів" зясовання їхнього поступування, зясовання кому вони служать!
Коли тим особам, що підписалися байдуже, що про них самих у майбутньому скаже українська історія - нам не байдуже, що вона скаже про наші наукові установи, за діяльність котрих до певної міри несуть відповідальність усі українці-емігранти.
А поступування їх, за інформаціями одержаними від проф. П. Герасименка викликає усправедливлені підозріння:
1) В кінці літа 1947 р. намагаються певні особи, без докладної перевірки "праць" проф. Оглобліна в попередніх роках, провести його в число дійсних членів Н.Т.Ш. і коли старий (ще з перед війни) член Н.Т.Ш. виступає з мотивованим спротивом - відсувають справу, а на слідуючому засіданні, коли не був присутній проф. Герасименко, приймають його скоренько в члени без розгляду справи.
2) Коли проф. П. Герасименко на знак протесту заявляє про свій вихід з Н.Т.Ш. - це не має також жодного впливу і справи далі не розглядають.
3) Коли проф. Герасименко в кінці вересня 1947 р. містить "Відкритого листа" в пресі - то Н.Т.Ш. , в особі тих людей, які так "перешварцували" проф. Оглобліна - не вважають потрібним і тоді висвітлити минулу діяльність проф. Оглобліна та подбати про гарантії , що вона не буде такою ж і надалі
4) "Укр. Вісті" в жовтні містять демагогічно-брехливий "Лист" п. Підгайного, який боронить проф. Оглобліна і самозрозуміло, відмовляються (на письмі) вмістити річеву відповідь проф.

Герасименка на вигадки п. Підгайного.
5) Проф. Крупницький пропонує за посередництвом "суду чести" полагодити "непорозуміння" між проф. Оглобліним і проф. Герасименком - проф. П. Герасименко відписує, що жодного "непорозуміння" між ним і проф. Оглобліним не було, а оскільки ж Н.Т.Ш. схоче розглянути справу проф. Оглобліна - пропонує дати матеріяли про діяльність проф. Оглобліна.
6) Тоді ж посилає проф. Герасименко до НТШ ще одну пропозицію розглянути матеріяли, які пропонує подати особисто, щоб переглянути справу членства в НТШ проф. Оглобліна.
7) На цю пропозицію проф. Кубійович відписує про свою готовість посередничати "в полагодженні непорозуміння" з проф. Оглобліним, але цього листа скеровує чомусь до Ауґсбурґа, хоча проф. Герасименко стало живе в Мінхені, бував стало в "Укр. Комітеті" і свого листа висилав з Мінхена.
8) Того листа проф. Кубійовича; тримає в кишені більше місяця один з добрих знайомих проф. Оглобліна і лише тоді, коли проф. Герасименко перед відїздом до Анґлії приїхав попрощатися - знаючи, що він вже не матиме часу на полагодження тих справ - доручає листа.
9) Проф. Герасименко встигає ще листом повідомити проф. Кубійовича про таке пізне доручення листа і звернути увагу на невластиве його скерування і фальшиве ставлення справи.
10) Щойно переконавшись, що проф. Герасименко відїхав, це б то більш чим за пів року, ці люди в імени Н.Т.Ш. і У.В.А.Н. виступають з листом у пресі в обороні проф. Оглобліна проти проф. Герасименка, не звертаючи жодної уваги на істоту справи, а вдаючи немов справа належить виключно до компетенції "істориків".
11) Хоча проф. Герасименко не клав спеціяльного натиску на фаховости проф. Оглобліна, лише на його антиукраїнській пропаґанді, в інтересі московському, в ділянці української історії та публіцистики, хоча не цікавився його управненнями до титулу московського історика, лише правом репрезентувати українську науку і громадську думку - три підписані установи покликалися на лист істориків, з яких досі був відомий, яко український історик лише проф. Крупницький, замість передати справу проф. Оглобліна на розгляд громадського суду і завісити його у всіх чинностях до рішення справи.
По тому всьому п. Шерех, единоплемінник проф. Оглобліна, спішить з підтримкою для такого цінного для нього помішника і містить в "Арці" на видних місцях статті проф. Оглобліна. Рахунок простий - треба привчити інтеліґентську масу бачити прізвище Оглобліна в українських журналах, виробити марку "вченого" і так створити йому "становище". Самозрозуміло, знає проф. Оглоблін, що найскандальнійші з погляду українця-патріота його праці повязані з добою Мазепи і тому в "Арці" ч. 2 він міститить статтю під наголовком, великими літерами "Нарбут - Мазепинець".
Стаття є антинаукова і шкідлива для національної свідомости збираними баламутних тверджень.

Слово "мазепинець" ужито тут у тому розумінні, в якому його вживали москвини - вороги українського відродження. Вони так звали всякого українця, котрий хотів плекати національні особливости і рідну культуру, бо так як і проф. Оглоблін уважали Мазепу за "зрадника". Отже "мазепинець" було у них синонімом певного сепаратизму. Українці (Див. "Спогади" Чикаленка) протестували проти цієї назви.

Що так розуміє це слово і проф. Оглоблін видно з його слів з нагоди напису під гербом Нарбута: "Але чи був він справді, мазепинцем вже в 1912 році?" Чи може тут щось не так...."

Отже тут заголовок слід розуміти "Нарбут-сепаратист". А далі пише Оглоблін "він справді був мазепинцем тільки до-що іншої доби. Духовий праобраз треба шукати", пояснює нам Оглоблін, не в добі Мазепи, тільки "в добі Розумовського".

Проф. Оглоблін добре знає, що Розумовський, був тільки малоросом "квіслінгом" і нічим більше, знає, що ні він, ні його оточення не жили ідеями Мазепи, були людьми майже цілком московської культури і мали аспірації бути тільки автономною провінцією московської імперії, відхрещуючися щиро від усякого "мазепинства". Це все знає проф. Оглоблін і тому захваляє, промовчуючи те, невигідне для московської пропаганди і навмисне плутаючи усталені поняття. Він пише: "Це ж була доба остатнього піднесення старої гетьманської держави, доби економічного зростання України й буяння української громадсько-політичної думки, доба розцвіту української культури і мистецтва і - що найголовнійше - відродження української автономічної ідеї".

В дійсности за Розумовського Україна не мала прикмет суверенної держави, "економічно" - зростала тоді на Україні московська кольоніяльна промисловість, багатіли всякі московські заволоки: Долбілови, Ісакови, Бубнови і т. д.

"Думка" була справді тільки "громадсько-політична", тоді, як за Мазепи і Орлика була національно-державна".

Щож до "української культури", що тоді розцвітала - то вона була такаж українська, як і творчість Гоголя.

Цій, справді "малоросійській культурі" і відповідала ідея "автономізму", про яку пише Оглоблін, але яка не мала нічого спільного з ідеями державности і суверенности, яку заступали Мазепа і Орлик. Будинки цієї доби справді поволі ставали "національними строеніями" (державними будовами), а проектований університет мав бути... московський!

Для замилення очей пише проф. Оглоблін - слова "Маестатична постать останнього гетьмана - Кирила Розумовського, який тримав себе на Україні, як справжній володар, його далекі династичні пляни...." Але це все пише проф. Оглоблін для "дурного хахла", бо ж проф. Оглоблін знає, що по перше, не має доказів що проект "петиції" до чужої царської влади підписаною малою групою старшин, був ділом К. Розумовського, по друге, що навіть досить москвофільські настроєний автор "Історії Русов", був її змістом обурений, бо в ній "безпощадно ослословлені і обмарані білі прежде бившіе правітелі і падчіньонниє малоро-

російське, живе і мьортве".
По третє - що цей"справжній володар" просто, як про нього забувшись висловився проф. Оглоблін: "пішов у відставку" ("Український Літопис") це б то, як звичайний урядовець , на жадання влади і погане урядування!
Радимо ще раз перечитати слова проф. Оглобліна про Розумовського, щоб ліпше затямити той метод , який стосує і проф. Оглоблін і ряд його одноплеменців, для піддурювання легковірних, які за словами не бачать змісту.
Проф Оглоблін виразно ставить ставку на глупоту читачів і жонглює словами без глузду і змісту. Ось він сам пише в цитованій статті про "відродження" (при чому тут відродження?) автономістичної ідеї" за Розумовського, про "епохальний твір українського автономізму" ("Історія Русів"), про "автономію", якій загрожувала "навала російського централізму"(боронь Боже, не москалі!), про"відставку" Розумовського і тут же, про ці ж ідеї пише: "висувається на порядок денний ідея української великодержавности".
Чи сам проф. Оглоблін плутає "ідею великодержавности" з ідеєю автономії, чи нас хоче навчити плутати, чи кокетує легковірного західнього українця (ми думаємо, що правильне є це останне!), але треба ствердити, що він вносить антинауковий хаос в усталені поняття. Він змішує "автономізм" з "великодержавністю", "українську монархічну ідею" з ідеєю чужого монарха для України (" думка - передати гетьманську булаву великому князеві Павлу Петровічу"), українську промисловість - з московською промисловістю на Україні, ідеали національно-політичні Мазепи й Орлика - з ідеалами Розумовського ("традиції доби Розумовського, що відновила хоч і в інших формах стару Мазепинську ідею"), нарешті українське розуміння слова "мазепинець" з московським розумінням (Нарбут - ґеніяльний мазепинець XX віку", при чому, ані одним реченням не підтверджує правильности того, і спекулюючи з одного боку на "соборництві", а з другого може так обстоюючи "единство русских земель", як і в 1940 році, не вагається "начхавши на науку" написати немов доба Розумовського висунула "ідею української великодержавности, суверенности і маєстату на всіх українських землях".
Це речення треба памятати, щоб зрозуміти, що для проф. Оглоблі-на цілком є тим самим ідея "великодержавної суверенности на всіх землях" і ідея "автономії"на частині земель') проф. Оглоблін не в стані подати жодного доказу, щоб Розумовський претендував на Слобожанщину, Полісся, чи Карпатську Україну, навіть, як адміністратор московський!) - отже тоді йому легко не відріжняти "суверенної і соборної УССР" від справді суверенної України.
Проф. Оглоблін добре знає сам для себе чим і ким був Розумовський (пішов"у відставку" , це б то "усунутий з посади"), добре знає чим ріжниться суверенна держава від автономної про-

вінції, і т. і т. д. , але пише протилежне *. Вчений може несвідомо помилятися, але не може свідомо брехати, це б то: писати завідомо антинаукові речі, яких фальшивости він сам свідомий!

Ця стаття також проводить ідеї, які проводив і раніше , лише за димовою заслоною "голосних" слів, навмисне вжитих не до речі. Така "діяльність" очевидно не збагачуючи української науки ширить лише баламутство і висуває москвофільство під маркою мало що не українського шовінізма, імперіялізма і націоналізма. Але все ж де-які прояви відрухового спротиву , виступ такої поміркованої людини, як проф. Зайцев з застереженнями що-до проф. Оглобліна - не міг знехтувати такий спритний чоловік, як він. Отже він спішно втікає з "підмінованого терена" на твердий ґрунт (він з принципових причин не хоче і не може писати проти московського народу, або справді почати писати правду про гетьмана Мазепу, не хоче відректися від своїх праць і писань на цю тему). Кожен москвофіл може "не кривлячи душею" (лише промовчавши про відношення до Московщини і московського народу) писати про національний гніт під Польщею, про пляни

---

* Примітка редакції "Архива":
Доказом того, що чудово знає Оглоблін, що то була за "держава гетьмана Розумовського " є хоч би те, що наприклад у статті "Григорій Долинський - український автономіст XVIII віку" ("Український Літопис" ч. 2, 1954 рік, стор. 40), говорячи про "головну службу Долинського, яка проходила при гетьмані Кирилі Розумовському, подає докладну назву посади в тій мові, яка була урядовою, це б то - в московській ("главний ево сіятельства економ") і на тій же мові зве кожного отамана ("в Сеч Запорожскую к атаману кошевому"). Самозрозуміло, в цій статті , як і в інших подібних, Оглоблін обмосковлених кандидатів у московське "дворянство", які хотіли зберегти самоврядування у дрібнійших справах у "малоросійських руках" і відзначалися ліберальними поглядами, безпідставно зве "українськими патріотами". А говорячи про їхніх нащадків висловлюється лише про їх політичні переконання, а не національні, це б то розглядає справу, як москаль.
Політичний однодумець - Н. Василенко-Полонская у своїй рецензії на працю Оглобліна "Українсько-московська угода 1654 року" підкреслює, що Оглоблін наголошує те, що українські посли в Москві переробили "інструкцію", що її дав гетьман на "петицію до царя" (чого, додамо ми , не мали права робити). Звичайно, Оглоблін не підкреслює, що це цілковито змінило устну умову і власне тому Хмельницький не захотів її ратифікувати, бо вона перетворювала Україну в московську провінцію. Рівно ж вона підкреслює, що Оглоблін уважає, що "Малоросійський Приказ" був просто "канцелярією московського царя для полагоджування українських справ". І приходить Оглоблін, як твердить Василенко-Полонская до того ж висновку, що й большевицькі історики, а саме, що " незважаючи на всі негативні наслідки Переяславської угоди... сам факт її не вважає за негативний".

національної революції проти Польщі і навіть про намір створити власну державу. Отже тому і виступає проф. Оглоблін у числі 3-4 "Арки" зі статтею "Золотий спокій", яку йому Шерех містить на першому місці.

Ця стаття характерна тим, що автор починає її рядом питань, як "Чи був Хмельницький несподіванкою для сучасників? Чи грандіозний вибух ... видавався якимось чудом?", а потому переходить до, з притиском кілька разів повторюваних тверджень у такому роді: "Українська історіографія надто мало уділила уваги... ця дефініція сприйнята була в українській історіографії з повною іронією...", а далі просто: " й доки історична наука не відмовиться від своїх упереджень, створених колись не з мотивів наукового порядку, доки не вивчить на ново доки не подивиться новими очима.., " і т. д.

Словом проф. Оглоблін демонструє завзято наївному читачу себе в тозі ученого, але вченого, що у фрігійській шапці, во імя "науки" виступає з революційними відкриттями.

Ми подивляємо сприт і вміння афішуватися проф. Оглобліна та його "сміливість", але ця авторекляма і є единим , на що варт звернути увагу в цій статті (памятаючи довголітню діяльність проф. Оглобліна, його виступи тут і хто його підтримує).

З цією метою, проф. Оглоблін, згадавши твердження польського історика проф. Яблоновського про успіхи польської господарки на Україні перед Хмельниччиною пише: "З усією рішучістю заперечив ці твердження Михайло Грушевський і в запалі слушної полеміки не доцінив того великого документального матеріялу, що він його сам зібрав і що, безперечно, промовляє про все, що завгодно, тільки не про занепад українського господарства в першій половині XVIII ст. Новітні досліди... примушують нас відмовитися від традиційної думки про економічне зубожіння і навіть виснаження Наддніпрянської України в першій половині XVIII віку. Це були блискучі часи для розвитку українського сільського господарства... через Гданський порт... вивіз хліба досяг рекордової цифри 129 тис. ластів... Може найяскравійше позначився цей зріст у царині промисловости..." і т. д.

Отже діставалося принагідно М. Грушевському і в очах читача росте "відомий учений проф.... Оглоблін".

Тимчасом: 1) Проф. М. Грушевський , яко вчений, який ототожнював український нарід майже виключно з селянством - в першу чергу цікавився добробутом того селянства - отже тому й заперечував твердження Яблоновського, який знова найбільш цікавився польською шляхотською верствою, та взагалі дивився на українську економіку очима кольонізатора, якого обходить лише територія (це є причиною, чому сходяться погляди проф. Оглобліна і Яблоновського).

Інші історики, дивлячися зі становища українського, національного - приймали під увагу стан заможности як української (національністю, а не місцем), економ. діяльности, чого проф. Оглоблін "не вміє" розріжняти (шляхти так і міщанства, козацтва та селянства і не писали тому про ці часи, як період "блис-

кучого розвитку", але і не писали, як про період надзвичайного зубожіння. Серед де-яких старих аматорів старовини чомусь існувала думка, що найбільше убогими були запорожці (уява про запорожців як "голоту"), але і цей погляд тримався головно серед широкої публіки. Так напр. в праці проф. Млиновецького (1946 р.) на стор 81 читаємо: "Серед козацтва були також заможні і не заможні верстви всюди, а навіть і на Запоріжжі", А на стор. 78 - говориться про зріст міст.

3) Проф. Оглоблін цілком не як учений, тільки як публіцист, в інтересі дешевої авторекламі згустив барви і фальшиво представив погляди інших істориків, а потому сам почав знова, не як поважний вчений на підставі вичитаних цифр, нехтуючи обовязковим для вченого критичним дослідом і аналізою тих даних, робити такі фантастичні, чисто публіцистичні висновки: про блискучі часи розвитку українського сільського господарства", "зріст у царині промисловости" і т. д. і т. д.

Проф. Оглоблін цілком забуває, що він пише не для "граждан УССР", але для українців, українських націоналістів, котрих цікавить у першу чергу і понад все життя, економічні умови істнування, культурний розвиток, державно-правне і релігійне становище українського народу в цілому. Проф. Оглобліна, як людину чужу може не цікавити хто продав тих 129 тис. лаштів хліба і чи прибутки пішли в чужинецьку кишеню, хто будував гути і рудні, але нас, українців саме це цікавить. І нині УССР переживає "розцвіт важкої індустрії" і для п. Оглобліна вистарчає ствердження цього факту, але українець не може забути, що індустрія ця є "всесоюзною" власністю і отже навіть формально цей зріст є зростом не "української індустрії", лише індустрії московської, яка і пляне і забирає і заробляє! Тому і є антинауковим і антиукраїнським базікання про "блискучі часи" з промовчуванням того, що жили не лише заможно, а часто - навіть казково-розкішно - поляки, власники лятифундій, млинів і рудень, поташних буд і ліярень, рівнож чудово поводилося жидам, які виступали поруч з поляками, як експортери, а також як скупщики, купці, посесори, орендарі і лихварі та корчмарі.

Коротко, справді "блискучими" були ті часи, саме для тих верств, які цілком відповідають анальогічним московським верствам, які також можуть писати про "блискучі часи", які від 1709 року почавши, робилися в міру зближення до 1914 року все "блискучійшими".

Українці думали інакше і свою думку про часи "Золотого спокою" зафіксували у Хмельниччині.

Поза тими "відкриттями" проф. Оглобліна, стаття лише повторює старі давно відомі речі, не даючи нічого нового.

Це - компіляція з праць істориків написаних ще до початку 1930 років, подана так, щоб читач думав, немов проф. Оглоблін не вдруге, лише вперше "відкрив у ній Америку".

Зато тут, він міг без стискання зубів, писати і про "чуже па-

нування", , "чужинецьку експлуатацію", чужо-національну державу" і про "Національно-визвольну Революцію", а не лише про "централізм" та "автонмізм".
Так ми коротко переглянули важливійші "праці" вченого проф., якими він обдарував українців протягом останніх двох-трьох років і можемо ствердити, що : I) всі вони здебільшого мали публіцистичний характер, 2) всі вони, оскільки мова йшла про Мазепу, чи московсько-українські взаємини пропаґували (лише в більш обережній чи замаскованій формі) ті ж антиукраїнські погляди і вигадки, які ширив проф. Оглоблін ряд літ, стверджуючи тим, що то були його власні погляди і 3) всі вони вносять шкідливу плутанину і хаос та популяризують ідеї і постаті, які є шкідливі з погляду українських національних інтересів і фальшиві з погляду наукової правди і 4) більша частина їх "ясніла" великими науковими помилками (такими, як напр. з "освіченим абсолютизмом" уміщеним Оглобліним на кілька десятків років ранійше, ніж він появився.

Відкритого листа проф. Герасименка з приводу писань проф. Оглобліна видрукуваного випадково в "Укр. Вістях", як і ординарну та демаґоґічну відповідь на того листа, співробітника редакції "Укр. Вістей" п. Підгайного - не подаємо.
Подаємо лише далі того листа "істориків", якого видрукували тіж "Укр. Вісті" пів року пізнійше і який мав бути відповіддю на той перший лист проф. Герасименка.

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ УКРАЇНСЬКИХ ІСТОРИКІВ.

В газеті "Українські Вісті" ч. 73 -ІЗІ 1947 р. було вміщено "Відкритого листа" до українських наукових установ" п. П. Герасименка, під заголовком: "Чи справді українська наука?" Автор листа обвинувачує проф. О. Оглобліна в "москвофільстві", в "фалшуванні історичної правди" і звертається до українських істориків та наукових установ з прилюдним запитом, чи вони вважають, що цього роду писання репрезентують українську справу і українську науку.
Цим відкритим листом українські історики показують, як вони розцінюють наукову діяльність проф. О. Оглобліна.

"Проф. д-р. О. Оглоблін є один з наших найвидатнійших дослідників економічної і політичної історії України. З його пера вийшло понад 200 друкованих праць, писаних на основі нових архівних даних.
Студії проф. О. Оглобліна про українську промисловість в її минулому мають вагу піонерського чину. Вперше розгортається перед нами зовсім недосліджена історія української індустрії. Ряд ґрунтовних моноґрафій посвятив автор цій тематиці. Автор дає на фоні економічних стосунків яскравий образ боротьби між представниками українського економічного автономізму (і незалежности) та російського економічного імперіялізму та централізму, боротьби, що носить і політичний характер, за національний, чи кольоніяльний характер України. Професор Оглоблін багато зробив для політичної історії України часів Мазепи (зокрема важливі його праці з історії повстання Петрика) та Гетьманщини XVIII стол.
Треба відзначити також численні праці проф. Оглоблина з історії українського автономізму, зокрема його досліди над "Исторіей Руссов". В своїх працях проф. Оглоблін з особливою силою підкреслив ті моменти української історії, коли українські діячі виступали проти російського централізму. Оці напрямні лінії характерні для праці проф. Оглобліна в 1920-х рр., і аж до часу, коли він опинився на еміґрації.

Цей антимосковський тон в працях проф. Оглоблина є остільки виразний, що приходиться дивуватися, як знаходяться люди, готові закидати йому москвофільство.
Саме такого роду виступ стався після появи статті проф. Оглобліна п. н. "Андрій Леванідов" ("Арка", ч. 2-3) Виступив не фахівець, а проф. хемії д-р. Герасименко з згаданим "відкритим листом". Чомусь у нас вважається, що писати рецензії на праці з хемії, фізики, астрономії мусять фахівці, а з приводу праць з історії може писати кожен, наче історична наука не вимагає спеціяльних знань, підготовки і хоч елементарного знайомства з предметом!
Проф. Герасименко вперше в нас піднімає закид, яких з мотивів звичайного такту ніхто не робив. Одягаючись в тогу суворого

суворого і бездоганно чистого українського патріота, він безапеляційно говорить:

"Мені не дивно, що проф. Оглоблин пише так, а не інакше, бо він очевидно не змінив своїх москвофільських позицій від часу, коли він редаґував збірник про Полтавську битву (1939), де була плюгавлена боротьба української нації під проводом гетьмана Мазепи проти Петра І.,, або від часу, коли він редаґував збірник "Західня Україна" в 1940 році в якому проводиться ідея "единоплеменности московського і українського народу". Проф. Герасименко належить до старої еміґрації, і того страшного періоду, під яким жили і працювали вчені в Советській Україні, не переніс. Вже це одне мусіло б йому підказати, що треба стриматися від висловлення безапеляційних посуджень. Хто знає, як повівся б проф. Герасименко, коли б попав у советське оточення. С. Підгайний, що знає советську дійсність, включно до Соловків, знайшов зовсім інші фарби для характеристики праці проф. Оглоблина під советами: "Відомо всім (пише він) ("Українські Вісті" 1947, ч. 77) що проф. д-р. Оглоблин не тими кількома статтями, під диктат ҐПУ написаними, собі добру славу зажив і українській нації прислужився, а велике добро українській нації зробив і слави собі зажив задовго ще перед тими, вимушеними ҐПУ статтями".

Так висловлюється людина, що сама була жертвою большевицького терору. А п. Герасименко робить з проф. Оглоблина одинокого редактора збірників про Полтавську битву і Західню Україну, неначе не знаючи, або не хочучи знати, як в дійсности була справа. В дійсності, при Історичному Інституті Академії Наук УССР була редакційна колеґія на видання монографій і збірників, вона складалася з кількох комуністів, мовляв ідеологів, що задавали тон цілій праці, та 4 наукових робітників, серед яких був і проф. Оглоблин. Згори декретований був не тільки зміст праць, але й сама фразеологія. Ситуація була для дослідника фатальна, бо не можна було ні висловити свою справжню думку, ні навіть мовчати. Проф. Оглоблин просидів і так чимало в большевицькій вязниці. Протинього і так велася большевицька кампанія. В передмові С. Гуровича до книги О. Оглоблина : "Нариси з історії капіталізму на Україні"(1931) читаємо: "В особі проф. Оглоблина, отже, перед нами український націонал-ліберальний струвіянець доби пролетарської революції і соціялістичного будівництва, виразник і ідеолог української буржуазії. На фронті української історіографії проф. Оглоблин, без сумніву, є один з найсеріознійших наших ворогів, озброєний великою технічною зброєю і це нам... треба мати на увазі. Гасло опанувати техніку, стоїть не тільки перед економікою, воно стоїть перед нами і на ідеологічному фронті. В цім відношенні треба вчитися і у проф. Оглоблина для того, аби цього ворога остаточно і цілковито подолати". В таких умовах праця провадилася буквально під загрозою смерти, без можливости якось її уникнути.

На Советській Україні панувала і панує жорстока система, яка зламала силу людей, що не амли щастя своєчасно втекти з України. І саме в цім відношенні закиди, які робить п. Герасименко проф. Оглобліну, набувають принціпіяльного значіння. Поча-

то з Оглоблина, але на кім скінчиться? Подумав п. Герасименко над тим, що він утворює свого роду громадський суд, над цілою східньо-українською еміґрацією в її академічних репрезентантах, подумав він над тим, що його крок - перший крок для нового розбрату в наших рядах, подумав він над тим, кому це потрібне і хто з цього може зискати?

В чім справа? В статті проф. Оглоблина про Леванідова нема ніякого москвофільства. Стаття говорить про українську опозицію супроти Москви, про українських незалежників кінця 18 ст., що ховаючись під покровом традиційного автономізму, думали "про отторженіе Малоросии от Росии". Саме ця опозиція мала стик з російськими опозиціонерами в особі Леванідова, про якого автор обережно висловлюється: "можливо, що Павло I, який, будучи наслідником престолу, протеґував українських патріотів на ґрунті спільної ворожнечі до уряду Катерини II, зовсім інакше поставився до українського автономізму, коли став царем. Звідси, мабуть походила і така гостра зміна в ставленні імператора до свого колишнього прихильника й , можливо, конфідента, Леванідова". Отже, Леванідов був можливим конфідентом наслідника престола, коли цей стояв в опозиції до цариці Катерини II. А що з цього робить п. Герасименко? Він каже: "Але коли приймемо на увагу, що Леванідов був москаль і (як припускає сам проф. Оглоблин) - був до того ще й царським конфідентом, то прихильність його до України , звязки його з українськими автономістами набирають специфічного присмаку".

На жаль, мусимо тут сконстантувати, що саме в останньому пункті п. Герасименко дозволяє собі закинути проф. Оглоблину фальшування історії сам фальшує те, що подає нам історик. Бо бути конфідентом царським і конфідентом наслідника престола, що був тоді в опозиції проти цариці - це величезна різниця. Разом з цим основним фальшуванням падають і всі закиди проф. Герасименка в москвофільстві проф. Оглоблина, "Царський конфідент", "московський сатрап" якого обовязком було слідкувати за настроями серед українців - був в дійсности опозиціонером. Українська опозиція співпрацювала з московською опозицією, більше того, використовувала її для української праці. Коли це москвофільство, тодмосквофільством можна назвати все, що захочеться.

Не маючи фактів, п. Герасименко взявся до голої дедукції, а скорше фантазії, що такий "сатрап", "царськийконфідент" і "доносщик" як Леванідов не міг, звичайно ні бути "прихильником України" , ні цікавитися українською історією, ні протеґувати українців - офіцерів, а коли це ніби робив, то прикидався, щоб тим більше пошкодити Україні. Певно , так прикидався Рилеєв, коли славив в своїх поезіях українських патріотів включно до Мазепи, або князь Репнін, що будучи малоросійським генерал-губернатором, виразно стремів до відновлення української автономії та козацького війська.

Історик Оглоблин говорить про опозицію Леванідова і його співпрацю з українською опозицією, наводячи відповідні архівні,

та друковані джерела. Ми вимагаємо від хеміка Герасименка, який знає , що є індуктивна метода, подати факти того ж характеру, а не робити висновки, виходячи з власних уяв, або фантазій, та ще й перекручуючи думку проф. Оглоблина.
Ми, група українських учених-істориків, виступаємо на захист проф. Оглоблина не тому, що він - член нашого цеху, видатний, талановитий історик України. Ми виступаємо на охорону священного для нас храму науки, на захист найдорожчої для нас свободи науки, волі обективного наукового досліду.
По той бік"залізної заслони" науковців катують за найменші відступлення від культу пануючих там догм в тлумаченні і розумінні їх сучасними диктаторами.
По цей бік "залізної заслони" деякі наші землячки вимагають, щоб учені висловлювали тільки такі думки і погляди, які подобаються тим землячкам. Як же ж ми не потрапимо догодити їм, вони починають проти нас кампанію цькування та облуд.
Коли ж ми пішли на еміґрацію якраз через те, що прагнемо до свободи науки, свободи наукових досліджень й тому твердимо: не смійте для якихось там невідомих нам цілей, що не мають нічого спільного з наукою, робити замахів на науку!
Проф. д-р. В. Крупницький, проф. д-р. Полонська-Василенко, в. р. д-р. І. Вітанович в. р., проф. В. Гришко, проф. д-р. В. Щербаківський в. р., д-р. Д. Олянчин в. р.

ЗАЯВА.

В газеті "Укр. Вісті" ч. 73-131 1947 р. було поміщено "Відкритого листа" проф. П, Герасименка під заголовком: "Чи справді українська наука?" Автор листа обвинувачуючи проф. Оглоблина в "москвофільстві" ,в "фальшуванні історичної правди" і звертається до українських істориків та наукових установ з прилюдним запитом, чи вони вважають, що цього роду писання репрезентують українську справу й українську науку.
Відкритим листом зверненим до української преси, наші історики та науковці показали, як позитивно вони дивляться на наукову діяльність проф. Оглоблина. З свого боку, підписані наукові установи, вважаючи на те, що в останній час мав місце ряд інших виступів проти де-кого з українських вчених (на зборах, зїздах, то-що) визнають за свій обовязок звернути увагу українського суспільства на еміґрації на слідуюче:
І) До громадської і наукової діяльности укр. громадян, що жили під советською владою нележить ставитися як до питання, яке потребує дуже обережного підходу. Глибоко невірним і помилковим є ставити однакові вимоги до громадянина вільної держави і до громадянина з режимом найстрійшого в світі поневолення. В ряді випадків, громадяне СССР мали вдавати з себе "льояльних піддданих", рятуючи цим самим від смерти та мук і заслання не тільки себе, але і своїх родин і інших повязаних з ними осіб.

2) Укр. суспільство на еміґрації завжди має памятати, що такі виступи вносять елементи роздору в його ряди! Здебільшого цей розділ є на руку лише тому чиннику, в інтересі якого всіляко послабити українську політичну еміґрацію.
Абстрагуючи від справи з виступом проти проф. Оглоблина, підписані установи вважають, що в ряді випадків надхненниками цькування окремих українських діячів і вчених можуть бути прямі аґенти ворожої влади.
3) У випадкові критики позиції проф. Оглоблина впадає в очі виразна необізнаність автора критичної статті з предметом, про який він пише. Підписані установи певні, що українська наука перебуває в даний час вже на такому щаблі розвитку, який в засаді вимагає фахових, ґрунтовних оцінок спеціялістів з данного, чи принаймні, спорідненого фаху.

Н.Т.Ш.	У.В.А.Н.	У.В. У.
В. Кубійович в. р.	Л. Білецький в. р.	І. Мірчук в. р.

Лист "Українських істориків" був видрукований пів року пізнійше аніж стаття проф.Герасименка "Чи справді українська наука", це б то щойно тоді коли вже автор її відїхав до Англії на відповідне становище.
Компромітуюча ж підписані під нею установи "Заява" була вислана ще пізнійше (20.II 1948 року) для опублікування від імени ректорату Вільн.Укр.Університету керовником канцелярії – д-ром Сенютовичем.

МОЯ ВІДПОВІДЬ НА "ФАХОВОГО" "ВІДКРИТОГО ЛИСТА УКРАЇНСЬКИХ ІСТОРИКІВ" В ОБОРОНІ.... МОСКВОФІЛЬСТВА .

Автори листа, на мій жаль, змушують мене на початку сказати кілька слів про самого себе.
Вони пишуть: "Виступив не фахівець, а проф. хемії д-р П. Герасименко... у нас вважається, що писати рецензії на праці з хемії, фізики, астрономії мусять фахівці, а з приводу праць з історії може писати кожен, наче історична наука не вимагає спеціяльних знань, підготовки і елементарного знайомства з предметом".
У відповідь на це звертаю увагу, що: І) Панове історики лише від українських націоналістів, які демаскують ворожу москвофільську пропаґанду, домагаються спеціяльних кваліфікацій, але не домагаються таких від оборонців проф. Оглобліна, хоча б вони найбільш демагоґічним і несумлінним способом захищали його шкідницьку діяльність (виступ С. Підгайного), навпаки, його неправдиві твердження цитують немов поважний голос ученого.
2) Панове історики згодилися без вагання наділити гідністю історика всіх тих, хто згодився підписати компромітуючого українську науку "Листа" в обороні проф. Оглобліна і так: економіст, що викладає історію економічних наук, правник, що викладає історію права і археольоґ, що своїх знань про кам'яну добу не може застосувати до праць про XVIII ст. - стали українськими істориками! Те, що де-хто з підписавших не читав ні одної більшої праці професора Оглобліна і навіть їх не бачив - також не перешкаджало їм забрати в цій справі голос і свідчити про те, чого вони не знають, а підписали імовірно "по довір'ю" до пані, яка складала листа.
3) Такі свідоцтва таких істориків і явно неповажні та безпідставні фрази С. Підгайного вони протиставляють цитатам з власних писань проф. Оглобліна, ухилившися від моєї писемної пропозиції, робленої в листі до проф. Крупницького і до Президії НТШ дати річеві докази москвофільської і шкідницької діяльности Оглобліна і 4) Не до речі згадують про рецензії на праці з хемії чи астрономії, бо на популярно-пропаґандові статті з цих галузей знання, має більше право дати узасаднену рецензію інтеліґентний читач, аніж економіст забирати голос при оцінці невідомих йому цілком "історичних" праць, як це зробив хоча б д-р Витанович.
Праці ж Оглобліна, про котрі я писав, були в кожному разі не фахово-науковими працями лише, як і більшість ним написаного - псевдо-науковою пропаґандою для ширшої публіки. З огляду на вище сказане, доводиться розцінювати "закид не фаховости" і кількакратне ставання на котурни "вченого історика" осіб до того не управнених, яко пропаґандовий трік, що дискваліфікує під кожним оглядом повагу підписаного так ріжними "істориками", можливо... історичного "Листа".

Нарешті, щоб скінчити зі своєю особою, ще уривок з "Листа": "Проф. Герасименко належить до старої еміграції і того страшного періоду під яким жили і працювали вчені в Совєтській Україні не переніс. Вже це одне мусіло б йому підказати, що треба стриматися від висловлення безапеляційного осуду. Хто знає, як повівся б Проф. Герасименко, коли б попав у совєтське оточення". (це неповторна, що до "ясности", льогічности" і "правильности" мова "русской женщини" яка уникає правильного означення: "московська окупація")?

Я хотів би зясувати у відповідь таке: І) Чи пп. Історики уважають воєнний режім Гітлера у відношенні до тих, хто боровся проти нього, за багато лагіднійший від "періоду під яким жили" у "совєтськім оточенні"? 2) Коли не уважає,- та чи я відсидівши багато місяців у в'язниці (в якій певно не сиділи ті, що підписали листа) саме за український націоналізм і не заплямивши себе жодною заявою чи діяльністю на користь окупантам - маю право забирати в подібних справах голос? і 3) Наші предки шанували тих українців, що в обличчі смерти не зрадили своїх ідей, і ганьбили та наділяли призирством потурнаків, що рятуючу свою шкуру запродувались ворогові. Отже чи пп. Історики хочуть доконати революцію і змусити нас шанувати цих останніх, обираючи їх на почесні становища і наділяючи гідностями? Зі свого боку скажу, що коли б "Герасименко повівся" хоч як-небудь проти інтересів української нації - вільно чи під примусом, то він би заслуговував на суворий осуд і ганьбу! Це є одна з основ національної моралі. Гріхи проти нації не прощаються, бо так чи інакше ціла нація мусить за них покутувати.

А тепер вертаю до справи проф. Оглобліна.

П. п. Історики, абсолютно не дбаючи про повагу своєї науки пускаються на такі ризиковні крови, як безапеляційні і бездоказові твердження, що цілковито не відповідають дійсности:

І) "Студії" проф. Оглобліна, про українську промисловість в її минулому мають вагу "піонерського чину". Насамперед виправляю антинаукову недокладність вислову - проф. Оглоблін писав не про українську промисловість, тільки про промисловість на Україні, яка не носила українського характеру. Далі нагадую пп. Історикам, що на цю тему писав до проф. Оглобліна ряд істориків і дослідників московських (хоча б - Довнар - Запольський) , а з українських - раніше опублікували свої праці І. Джиджора (друге видання видала У.А.Н. під редакцією М. Грушевського), Войнаровський, проф. Слабченко ("Організація господарства України від Хмельниччини") т. І, 1923 р., "Матеріяли до соціяльно-економічної історії України") і т. д. З окрема слід нагадати, що під керовництвом цього останнього і написав московською мовою п. Оглоблін свою працю про "промисловість", якій він зрештою завдячує і свій професорський титул. Ця праця аж ніяк не освітлювала процес економічного поневолення України зі становища національного , лише в площині боротьби автономічних і централістичних тенденцій у господарчій московській політиці на Україні та взагалі промислово землевласницьких сферах на Україні.

Питаємо "фахових істориків" чи фахове і стисло-наукове є їх твердження, немов праця Оглобліна "має вагу піонерського чину"?
2) "Розгортається перед нами недосліджена історія української індустрії" - це "фахове" твердження "істориків" про працю Оглобліна мушу поправити, а саме не української індустрії на Україні і то додамо, розгортається тенденційно. Така недокладність зле свідчить про істориків, оскільки вони претендують бути українськими істориками.
3) Історики оскаржують мене "в фальшованні того, що подає історик. Бо бути конфідентом царським і бути конфідентом наслідника престола, що був тоді в опозиції проти царині - це величезна ріжниця". Отже - це "величезна ріжниця" лише для неукраїнців. Нині Керенський є більш ніж в опозиції до уряду Сталіна, але для українця не грає істотної ролі, чи хтось є конфідентом Сталіна чи Керенського. За часів Леванідова очевидячки ріжниця з погляду українського, між обома претендентами на керування московською державою була ще менша, між Сталіном і Троцьким на самому початку конфлікту. Я розцінюю однаково і конфідента Сталіна і конфідента Троцького як ворожих конфідентів, а ріжницю між ними можуть робити лише ті, що почувають себе на дві третини москвинами, це б то москвофіли (і очевидно, також москвини).
Але спритно промовчали історики, що центром статті про Леванідова була ідея , яка форсується советською владою на кожному кроці вже кілька років, а саме, що українці за все, навіть за своє відродження (і мало не за антимосковський самостійницький рух) мають почувати вдячність единому в світі, найкращому московському народові! Отже тому Оглоблін почав свою статтю з демонстративного підкреслення, що Леванідов був москвин і кінчив підкресленою курсивом вигадкою, що ми навіть появу І. Котляревського мусимо завдячувати російському ґенералу . Це Оглоблін підкреслив "російський", щоб ідея була ясною. Треба бути справді сліпим, або вдавати такого, щоб не бачити цієї провідної ідеї статті проф. Оглобліна, ідеї більше чим москвофільської, яка є виявом московського шовінізму, а до того ж цілком не узасадненої, бо проф. Оглоблін не подав ані одного арґумента чи доказу , який би узасаднював узалежнення творчости І. Котляревського від Леванідова. Отже я оскаржував Оглобліна у ґльоріфікації діяльности московських окупантів на Україні, московських конфідентів, московських адміністраторів у першу чергу за те, що вони були москвинами. Така діяльність Оглобліна є добровільним продовженням того, що він робив з наказу Москви.
4) Цитата вирвана з передмови Гуревича до праці Оглобліна (цю працю не без причин уважала окупаційна влада вартою опублікування) мене не переконує бо і Скрипник і Микитенко також попали в українські "націоналісти", а зрештою ось, що свідчить О. Ган, людина ближча до Оглобліних і Шерехів ніж до мене. Він стверджує, що Націоналізмом "заведено було тоді називати всякі, навіть найневиннійші прояви почуття націонль-

ної гідности", , а ми додамо, що коли Москві було треба - то й москвина або й жида також оскаржувано там в "українському націоналізмі", хочаб він весь час поборював національну ідею. Отже "історики" в "Листі" не дали жодного конкретного доказу, жодної цитати із праці самого Оглобліна, котра б свідчила, що він не нагинав правди в московському інтересі, або не дивився на події очима москвина. Чи ми візьмемо його розвідки про Петрика (друковані в "Студіях з Криму" і ранійше - отже в 20-их роках, в роках, які означує Голубенко, як час небувалого розцвіту (?) української культури) чи ряд інших статей і розвідок - всюди те саме: одержуємо враження немов читаємо праці московського дослідника , писані в інтересі його нації. Однак найбільш глибоке й узасаднене недовір'я до свідчення "істориків" що підписали того листа, викликають впрост цинічні слова: "Проф. Оглоблін багато зробив для політичної історії України часів Мазепи та Гетьманщини XVIII століття". Тому, що він справді "багато" написав про це, і багато зробив у московському інтересі для викривлення тої історії - я не можу з тим тут докладнійше познайомити наш загал, лише намагатимусь підтримати справу опублікування важливійших уривків з праць Оглобліна про Мазепу, які не лише покажуть усім, яку науку робив Оглоблін, але й покажуть, на який слизький шлях затягнули вихованці Оглобліна (чи може краще сказати - вихованка) досі шанованого проф. Крупницького. Чи і він солідаризується зі словами Оглобліна: "Іван Мазепа, який назавжди до кінця свого життя зберіг панську зненависть до селянина і побожну улеслевість дрібного кресового шляхтича перед шляхетською Річчю Посполитою - один з тих ясновельможних гетьманів, яких полумяний український поет революціонер з огидою і призирством назвав "варшавським сміттям"?

По прочитанні тих уривків кожному стане ясно якого цинізму треба, щоб писати: "Ми група українських учених - істориків виступаємо на захист Оглобліна.... на охорону священного для нас храму науки.... волі об'єктивного наукового досліду". Вільно уважати антиукраїнську і антинаукову пропаґанду проф. Оглобліна "обективним науковим дослідом", а виливані на наше минуле помиї "священним храмом", але тоді не вільно себе звати українськими вченими!

Пп. Історики наважуються боронити ті, висловлювані Оглобліним, погляди, наважуються вдавати, що не бачать того, що він не лише їх не відкликав, але далі добровільно тепер серед нас їх ширить, - наважуються звати "землячками" всіх, хто лише не хоче мовчки приглядатися отруйній діяльности подібних "Леванідових"!

Вони кричать, що вони пішли на еміґрацію для того, щоб ширити подібні погляди, вони наважуються вигукувати: "не смійте для якихось вам невідомих цілей... робити замахи на науку", хоча прекрасно розуміють, що тою невідомою цілею є визволення України, якому намагаються перешкодити пп. Оглобліни, що й змусило мене, на жаль, на знак протесту виступити з Н.Т.Ш., приналежність до котрого разом з Оглобліним та його однодумцями стало компромітуючим українця.

---

* На самому початку цього "ренесансу" лише в Київі було розстріляно за 7 місяців - 30.000 людей

Спільники пп Оглобліних дозволяють собі вигукувати: "Ми вимагаємо від хеміка Герасименка... подати факти... і т. д.
Добре, хемік Герасименко подасть ці докази, допомігши появитися брошурі в цій справі, але... але сумніваємося щоб ці факти були до вподоби пп. Оглобліним та його оборонцям!
А факти, поза тими, які подає брошура, виглядають так:
У "двайцятих роках" проф. Оглоблін визбирував по архівах матеріяли, які могли би доводити, що "буржуазні верстви України" незалежно від того, чи це були москвини чи українці, дбали лишень про визиск українських мас, про свою наживу і тільки в інтересі кращої організації експлуатації України та українського народу - одні стояли за "автономізм", а другі за "централізм" при чому національність їх майже не грала ролі.
У тих же "двайцятих роках", писав проф. Оглоблін про Петрика, добираючи матеріяли, які б доводили, що Мазепа вже тоді "зраджував", а Петрик "служив "іноземним загарбникам"! Цеж тоді, Оглоблін одну зі своїх розвідок про Петрика назвав красномовно "Петрик - ханський гетьман України".
Але Оглоблін ніколи не сказав "Брюховецький - московський гетьман України, "Самойлович - московський гетьман України, або "Розумовський - московський гетьман України"!
Чи збирання архівних матеріялів для доведення тих поглядів які доводив проф. Оглоблін вже на початку своєї діяльности - є заслугою перед українською наукою чи перед московською? Чи підтасовування зібраних матеріялів є взагалі "заслугою перед українською наукою"?
Далі в "Нарисах з історії капіталізму на Україні" (на початку 30-их років) знова проф. Оглоблін визбирує не менше дбайливо за Мякотіна , архівні матеріяли , щоб довести подібну ж тезу , а саме, що "капіталізм експлуатував український нарід, дбав лише про свої клясові інтереси, хоча часто прикривав свої еґоїстичні "антинародні" цілі "автономічними" чи "централістичними" гаслами.
Чому ж отже Оглоблін має першенство перед Мякотіним, аджеж той написав "трьохтомову працю про Україну"? Чи може для істориків, що підписали того листа, він є також українським вченим?
Далі слід згадати велику кількість часописних статтей і журнальних, які всі пропаґували антинаціональні ідеї, а з наукою, а тим більше українською , мають надто мало спільного. Саме вони складають основну частину тих "понад 200 друкованих праць" Оглобліна, про які пишуть у "Листі", і які всі вписують автори "Листа" в число "заслуг" проф. Оглобліна так довго, як довго тої чи іншої "праці" ми не реферуємо або не цитуємо. З хвилиною, коли якусь з них ми починаємо цитувати і кожному стає очевидним їх антиукраїнські тенденції - колеґи Оглобліна починають галасувати, що та праця "написана під диктат ҐПУ"!
Отже, чи не слід би конкретно назвати нашим історикам хоча б одну працю , яку на їх думку писав проф. Оглоблін не "під диктат ҐПУ", за яку він несе всю відповідальність?

Я уважаю, що ми вправі знати, за що конкретно НТШ прийняло Оглобліна в число Українських вчених? Бо коли кождий його твір "писаний під диктат ҐПУ", то може саме ҐПУ слід би було прийняти на думку істориків, авторів "Листа", у число дійсних членів НТШ? Адже воно, як випливає з листа , і інспірувало і диктувало ті праці?

В працях про Мазепу проф. Оглоблін пильно і завзято, не вважучися жодними науковими методами і скрупулами, доводив протягом ряду літ (не сумлінно добираними архівними матеріялами) правильність Пушкінової карикатури на Мазепу, а саме: що "рад он чесно і безчесно" шкодити своїм ворогам, що "презірает он свободу, что нет отчізни у него", що він "злой старік", готовий лити "кров как воду" і т. д. і т. д.

Вправді Оглоблін ще набагато згущує барви Пушкінового Мазепи, , але чи не краще б булоб Пушкіна, або когось з москвинів часів Петра І. визнати репрезентантом української науки, яко "піонерів"?

Чому всю ту псевдо-наукову публіцистику, в якій проф. Оглоблін пропаґував літами "нерозривну єдність українського і російського народу", в яких доводив тісний звязок протягом майже тисячі літ Галичини з московською історією, в яких знецінював українських патріотів і т. п. - зачислено в число тих "200 праць", а коли щось з того я наводжу - це оголошується - "писаним під диктат"? Во імя чого стосується така "подвійна бухгалтерія"?

Нарешті і це найважливійше, проф. Оглоблін лише де-що злагоджуючи гостроту висловів пропаґує і тепер серед нас ті ж погляди, отже, чи далі робить він це "під диктат ҐПУ"?

Коли за таку "наукову працю" надаються титули українських учених, то чому тоді в їх число не включені: Іловайскій, Ключевскій, Шайноха, Токаревіч, чи Мілюков? Чому тоді автор "Оґнем і мечем" не введений до українського пантеону, а пп. Євґенія Бош, Затонський, Чубар, Лаціс, Хрущов, Корнійчук, Андрій Хвиля і т. д. не оголошені українськими патріотами і діячами?

Я думаю, що над цим усім слід було подумати перед тим як давати свій підпис справжнім українцям і справжнім еміґрантам, які себе компромітують перед нащадками, солідаризуючись справді тільки з "землячками" (не українцями) , що не еміґрували, а з причин, які ми не знаємо, опинилися серед українських еміґрантів.

Нарешті, слід ствердити, що керуючі чинники НТШ компромітують славну досі українську наукову установу, приймаючи в число її дійсних членів таких людей, як проф. Оглоблін, та його однодумців. Коли до нього прийматимуть саме за те ж, за що приймають і окупанти до т. зв. "Академії Наук УРСР", то воно стане зайвим, а поява компромітуючого "твору" помішниці Оглобліна підписаного іншими - є доказом, що НТШ перебуває важку кризу і стає іграшкою добровільно - в руках нашого ворога

Д-р П. Герасименко.

ВІДПОВІДЬ НА "ЗАЯВУ" Н.Т.Ш., У.В.А.Н. І У.В.У. В ОБОРОНІ

ПРОФ. ОГЛОБЛІНА.

Я, автор "Відкритого листа" в "Укр. Вістях", до написання того листа остерігав на засіданні НТШ перед прийняттям у дійсні члени НТШ проф. Оглобліна на основі матеріялів, які ствердують, що його діяльність шкодила українській науці, натомість, була користна реалізації цілей московських окупантів.
НТШ, не зважаючи на мої пересторогн, на слідуючому засіданні, прийняло проф. Оглобліна в число дійсних членів і тоді я, що був дійсним членом НТШ багато років, подав заяву про виступ з товариства, уважаючи компромітуючим факт прийняття проф. Оглобліна.
На абсолютно науково неузасаднений "Лист" т. зв. "істориків українських" (з числа шести підписавших, українськими істориками - є лише два) в обороні проф. Оглобліна я відповів окремо, виказуючи його неповажність і безвідповідальність .
Думаю, що коли в останньому часі "мав місце ряд інших виступів проти де-кого з українських вчених" то це є лише доказом здорової реакції національного орґанізма на затруювання його душі, на роздаровування гідности українських вчених людям, яких "ученість" часто досить проблематична, а антиукраїнська діяльність є цілком певна.
З огляду на це , звертаю увагу справді української суспільности:
І) Не можна "обережність" до "громадської" і наукової діяльности укр. громадян, що жили під советською владою" посувати аж так далеко, що вона обертається в необережне приймання не українців (лише "укр. громадян")), яких уся дотеперішня діяльність була крайне шкідлива і антиукраїнська, які самі її не наплямували і не відкликали і які продовжують її тут.
За те, що хтось рятуючи своє життя і життя своєї родини, шкодив українському народові не менше за того, хто з тих же мотивів працював у енкаведе чи ґестапо - не можна нагороджувати і робити репрезентантом української науки. Йому лишається право прилюдно покаятися і взірцевим поступованням довести, що це каяття щире; коли ж будуть зроблені і якісь заслуги - щойно тоді можна говорити про вшанування їх.
2) Суспільство на еміґрації завжди повинно памятати, що коли воно хоче репрезентувати націю, не маючи, як суспільство державне, ні суду , ні екзекутиви, - то мусить У сто раз більше обережно приймати в свої ряди, а тим більше в репрезентативні орґани нових членів, бо в інтересі ворога є послабити еміґрацію, підкинувши своїх замаскованих слуг, які при всякій спробі перевірити їхню діяльність - звичайно кричатимуть про "цькування" їх "прямими аґентами ворожої влади". Ті замасковані слуги знають, що така перевірка виявила б, що ті, хто домагається перевірки, є без закидів, але натомість особи, які боятся тої перевірки можуть бути "розшифровані" -

– отже втратять здобуті позиції і не зможуть далі шкодити.
3) У випадкові критики діяльности проф. Оглобліна впадає в очі виразна нерічевість, орудування фразами і запевненнями тих людей, що його боронять; тенденція зробити враження вигаданою "фаховістю" і числом таких "фахівців", уникаючи річевих аргументів, яка й виявлює повну необізнаність зі справою, з якій забирають голос. В справі Оглобліна безумовно "обізнана" з його діяльністю лише його давня співробітниця – п. Полонська і можливо проф. Крупницький – решта говорила про речі, з якими є цілковито необізнана, як зрештою і пп. проф. Кубійович, Білецький та Мірчук.
Отже, при тому стані, в якому перебуває українська наука, і за тих умов, такі абсолютно неповажні виступи і намагання зловживати авторитетом наукових установ в обороні такої діяльности, яку жоден порядний український патріот не тільки не може толерувати – лише мусить з глибоким обуренням осудити і напятнувати – загрожують поважно захитати авторитет тих установ, що їх певні особи штовхають на шлях компромітації в обличчі майбутнього, перед лицем історії.

П. Герасименко.

Примітка Редакції "Архіва"

Чи помилявся проф.д-р. П.Герасименко, роблячи льогічний висновок з таких трьох безсумнівних фактів:

1. впертого небажання проф. О.Оглобліна відмовитися від москвофільських ідей і московських вигадок ширених ним у ділянці української історії, як від накинутих владою;
2. продовжування на еміграції тих же ідей поглядів та вигадок, захвалювання всіх тих хто в минулому служив московським окупантам і нотки московського месіянізму, які проривалися від часу до часу, не зважаючи на намагання змягчити і маскувати свої погляди а також передруковування писаного в СССР без зазначення , що це передрук (напр. передруковано дослівно з "Червоного Шляху" Ч. 9 - 10 рік 1928 статтю у ню-йоркському "Віснику" Ч. 8 за 1953 рік і інш.)
3. завзята підтримка з боку осіб з подібним минулим і анальогічною діяльністю на еміграції, які не журячися правдою з запалом роблять йому рекляму обчислену на людей не здатних думати. Ось її зразок:

   "Чи відомо тому Герасименкові, що термін "Мазепинський ренесанс" узаконив проф. Оглоблін, а ЙОГО В И К Л Ю Ч Н И Й П І Є Т Е Т Д Л Я Т А К И Х П О С Т А Т Е Й, Я К М А З Е Ц А ... Т А Й О Г О Р І Ш У Ч А А Н Т И М О С К О В С Ь К А П О С Т А В А ... Т О Р У В А Л И Й О М У Ш Л Я Х Д О Н А Й Г Л И Б Ш О Г О К А З Е М А Т У Ґ.П.У."
   ("Українські Вісті", число 77, 1947 р. Підгайний)

Автор наведених слів у своїй пропаґандовій книжці "Недострілянi" оповідаючи про свій арешт, проговорився, що він тісно співпрацюючи з окупантами, почував себе визначною особою, а всі жахливі злочини окупантів - "не бачив", бо то торкалося не його, а коли почали окупанти арештовувати і засилати вже непотрібних їм перекінчиків і підлабузників, то аж поки не почув від своєї жінки про самогубство Фітільова - "Хвильового", уважав свій арешт за якесь дике непорозуміння.

Для думаючої людини всякі коментарі з приводу діяльности проф. Оглобліна, з приводу свідків і з приводу "Укр. Вістей" - є зайві !

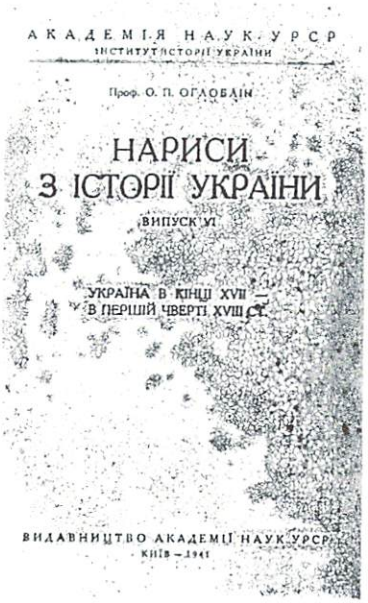

ФОТОКОПІЇ З ОСТАТНЬОЇ КНИЖКИ

Вид. в УССР

[1941]

Проф.
О. ОГЛОБЛІНА.

польсько-турецькою навалою правобережне селянство. Серед них був і білоцерківський шляхтич Іван Мазепа, який назавжди, до кінця свого життя, зберіг панську ненависть до селянина й побожну уклінність дрібного „кресового“ шляхтича перед шляхетською Річчю Посполитою, — один з тих „ясновельможних гетьманів“, яких полум'яний український поет-революціонер з огидою й презирством назвав „варшавським сміттям“.

„Коломацькі статті“ (1687). Коломацький переворот завершився складанням нової угоди між козацькою старшиною

Стор. 12

боротьби в самому місті до слушного часу стримувало верхні кола міщанства від активніших виступів проти старшини й гетьманського уряду. Отже, тим більш ясною стає загальнополітична орієнтація українського міста на підтримку російського уряду. У критичний момент шведського нападу на Росію та Україну українське міщанство, як і весь український народ, зберегло вірність Росії і мужньо виступило на захист своєї батьківщини.

Стор. 62

IV
Боротьба російського і українського народів проти шведських загарбників (до 1709 р.)

Стор. 136

2. ВТОРГНЕННЯ КАРЛА XII НА УКРАЇНУ І ЗРАДА МАЗЕПИ

Стор. 143

номію і гетьманщини й скасувати козацький устрій.

При таких обставинах старшинська верхівка, яка давно вже співчутливим і заздрим оком дивилася вбік магнатсько-шляхетської Польщі, почала активізувати свою діяльність, скеровану на відрив України від Росії і повернення її до Польщі. Усі ці Горленки, Ломиковські, Апостоли й інші лідери старшинської аристократії, які ще недавно вийшли з старшинської маси або з дрібної шляхти, а на той час уже поробилися найбільшими держазцями на Лівобережній Україні, ясно бачили, що рамки їх класової експлуатації і політичної влади значно вужчі за ту необмежену сваволю польських магнатів, яка душила в своїх кріпосницьких лещатах народні маси Правобережної України. Шляхетська Польща стала ідеалом старшинської аристократії часів Мазепи. Верхівка старшини добре знала, що широкі маси українського народу нерозривними зв'язками з'єднані з російським народом. Але з народними масами старшинській верхівці було не по дорозі. Затей по дорозі було з Мазепою, який завжди залишався поль-

Стор. 153

ським шляхтичем, у якого, перефразуючи відомі козацькі слова про Адама Киселя, „українські кістки обросли лядським м'ясом". Недарма в розмові з В. Кочубеєм Мазепа одверто казав: „Не был бым шляхтичем, не был бым сыном коронным, естьли бых всего добра Короне Польской не зычил".

Стор. 154

густові II проти шведів та їх „адгерентів" на Україні і коли Мазепа активно допомагав польським панам придушувати народне повстання на Правобережній Україні під проводом Семена Палія. Станіслав Лещінський писав французькому

Стор. 154

і тоді гетьман став би безсилий проти старшинської опозиції. Не „Велике князівство руське" тоді було б йому потрібне, а щось більш реальне — подяка й нагорода йому особисто від вдячної йому за повернення Лівобережної України шляхетської Польщі.

Отже, не відкриваючи старшинській верхівці своїх справжніх намірів, спритно роздуваючи її „гадяцькі" настрої, Мазепа договорювався із Станіславом Лещинським про безумовне приєднання Лівобережної України до Польщі, за що Мазепа діставав, разом з князівським титулом, у своє особисте володіння воєводства Вітебське й Полоцьке на правах герцога Курляндського, васала Речі Посполитої. Ясна річ, п р о ц е старшинська верхівка не повинна була нічого знати.

Зносини Мазепи й старшинської верхівки з польсько-литовськими магнатами давно вже не були секретом для ро-

Стор. 158

Націоналістична легенда зробила з Полуботка захисника „українського автономізму", палкого оборонця „прав и вольностей" України супроти централістичної політики Петра. Однак, насамперед виникає питання про те, наскільки сам Полуботок міг очолити старшинську опозицію політиці Петра І на Україні. Найзаможніший дідич Гетьманщини, що все життя присвятив здобуванню маєтностей („добр"), один з найактивніших визискувачів українського селянства, Полуботок, і за життя Скоропадського, і будучи вже наказним гетьманом, „верно и тихо" (В. Л. Модзалевський) служить царському урядові. Він прагне булави, і, добиваючися її, запобігає ласки Меншикова, іде йому назустріч в справі „почепського межування", наказуючи гетьманським представникам, „не ви-

Стор. 256

Друкарня Академії Наук УРСР у Львові, вул. Осссолінських, 11.

Остатня сторінка